

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrivm Miracvlorvm Et Historiarvm Memorabilivm Lib. XII

Caesarius <Heisterbacensis>

Antverpiae, 1605

De Simplicitate Liber Sextvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13177

DE SIMPLICITATE LIBRI SEXTI

CAPVT PRIMVM.

*Simplici-
tatis cō-
menda-
tio.*

Isaia 60.

*Non lo-
quuntur
de opere
natura
sua ma-
lo, sed ve-
rito, ut
patet.*

Simplicitas est maxime
necessaria nouiter conuersis: quia si voluerit nouitus
ordinem simplicitatis reprehendere, facta & instituta
maiorum iudicare, quare sic vel sic illa & illa fiant,
cum magistro suo disputare nunquam quiescit. Vnde
Abbas Carolus, cum essem in probatione, mihi dicere
cōsuevit: Frater, si vis quiescere in ordine, ordinis sim-
plicitas sufficiat tibi: Virtutem simplicitatis Ilaias in
electis admirans ait: Qui sunt isti, qui vt nubes volāt,
& quasi columbarū, sunt oculi simpliciū monachorū.
Horum volatus sublimitas est contentionis. Vterque
oculus religiosorū simplex esse debet, exterior videli-
cet & interior. Oculus corporis, vt procul sit suspicio:
oculus cordis, vt recta sit intentio. Hæc opus per se
malum facit bonum, & econuerso, sicut in sequenti
capite satis aperto tibi ostendam exemplo. **AROLLO-
NIVS:** Bene hoc cōcedo, quia Saluatorē recolo dixisset:
Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lu-
cidum erit. **CAESARIUS:** Reuera vbi simplex fuerit in-
tētio, ibi necesse est vt lucida sequatur actio: sicut e-
contrario, oculus nequam, id est intentio mala atque
peruersa, totum corpus, id est opus, efficit tenebrosū.
Vnde bene in sexta distinctione tractandū videtur de
simplicitate, quia sicut senarius numerus naturaliter
est

est perfectus, ita hæc virtus, secundum iam dictam sententiam Saluatoris, totum hominem luminosum facit atque perfectum. Iacob simplex a patre benedicitur: filius eius Ioseph toti Ægypto a Pharaone præficatur: Iob simplex a Domino commendatur. Virtus simplicitatis a Christo discipulis prædicatur: Estote, inquit, prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Simplicitati coniungit prudentiam, propter vecordiam. Itē dicit: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, id est humiles & simplices, non intrabitis in regnum cælorum. Simplicitas grata est ad Deum, grata angelis, hominibus delectabilis. Vnde cæteris virtutibus omissis, quantæ sit efficaciam sancta simplicitas, paucis explicabo exemplis.

CAPVT II.

Dominus Wido Abbas Cisterciensis, postea Cardinalis, cum missus fuisset Coloniam ad electionem confirmandam, quæ facta fuerat contra Philippum in Ottonem, retulit ibidem quandam sanctæ simplicitatis historiam satis iocundam, satisque mirabilem. Dicebat domum quandam ordinis nostri in terra cuiusdam nobilis viri atque potentis fuisse sitā, quā idem tyranns, eo quod Deū non timeret, neque hominē reuereretur, multis modis saepe molestauit: de anona, vino, & pecoribus, quotiēs & quantū voluit, tulit, quantū voluit fratribus dimisit. Cumque hoc ex cōsuetudine & quasi pro lege habēs acitaret, & conuentus querimonijs multis inutiliter tædiati gemētes taceret, die quadā maximam partē rapuit armenti, præcipiens illam ad castrum suum minari. Quo cognito, Abbas & fratres satis turbabatur, in quorū cōsilio quid facto opus esset satis tractabatur. Visum est eis aliquem ire debere ad castrum, per quem saltem res ei innotesceret, maximè Abbatem, qui respondit: Ego non ibo, quia monendo illū nihil proficimus, sed aērē tantū modò verberamus. Simili modo excusante se Priore & Cellerario, subiūxit Abbas: Est ne hic aliquis, qui adhuc semel ire velit? Tacētibz cunctis, vnus diuinitus inspiratus, ironicè

X s

respon-

respondit: Monachus ille vadat, hominem senem ac simplicissimum nominans. Vocatus est monachus, si ire vellet ad castrum inquitur, obedit, mittitur: qui cum ab Abbate recederet, ex multa cordis sui simplicitate verbum hoc protulit: Pater, inquit, si aliquaport o mihi fuerit restituta, recipiam an non? Respondit: Quicquid re habere poteris, accipias in nomine Domini, melius est aliquid, quam nihil. Abiit ille, venit ad castrum, nuntium Abbatis & fratrum cum oratione deferens tyranno. Et quia simpliciras iusti, secundum Iob, lampas est contempta in oculis malorum, tyrannus sermones eius paruipendens & irridens, ait: Domine expectate donec pransus fueritis, tunc enim respondebitur vobis. Hora prandij ad mensam communem positus est, & cibaria communia, carnes scilicet in bona quantitate ei, sicut cæteris, sunt appositæ. Vir sanctus, verbi Abbatis sui reminiscens, & carnes, quæ lautè ministrabantur, de pecoribus monasterij sui esse non dubitans, quantum ex carnibus sumere potuit, cum cæteris, ne inobediens esset, manducauit. Dominus castri ex opposito cum vxore residens, & quia monachus manducaret carnes, satis cõsiderans, finito prandio hominem vocauit seorsum, & ait: Dicite mihi bone domine, solet conuentus vester manducare carnes? Respondente illo. Nequaquã. Adjecit: Quid eũ exeunt? Nec intus, inquit, nec extra carnes comedut. Tunc tyrannus: Et quare vos comedistis hodie illas? Respondit monachus: Cũ Abbas meus huc me mitteret præcepit mihi, vt quicquid ex pecoribus re habere possem, accipere nõ reculare, & quia mihi constabat carnes appositæ fuisse monasterij mei, ite quia timui nil amplius mihi fore restituendu, nisi quantum dentibus capere posse, comedi propter obedientiã, ne omnino vacuus redire. Et quia Deus simplicem non projicit, nec porrigit manum impiis, scilicet cõtra illum, audito eius verbo, & in simplicitate eius motus, imò à spiritu Sancto, qui per os senis loquebatur, admonitus, respondit vir nobilis: Expectate me hic, ego consiliũ habebõ cũ venisset, & senis ei verba per ordinẽ recitaf-

Iob 12.

citasset, adiecit: Timeo celerem Dei super me vindictam, si vir iste tam simplex, & tam rectus, aliqua nunc a me passus fuerit repullam: Similiter & illa respondit, quia eodem spiritu accensa fuit. Reuerius ad ienē ait: Bone pater, propter sanctam simplicitatem vestra, quæ me ad misericordiam reflexit, monasterio vestro quicquid adhuc de pecoribus est restituam, de illatis a me iniuriis in quantum potero satisfaciam, & nunquam ab hac die illud turbabo. Ad quod verbum senex gratias illi referens, cum rapina ad monasterium latus rediit, & Abbate & fratribus stupentibus, verba potentis retulit. Pacem ab illo tempore habetes, quanta esset virtus simplicitatis exemplo didicerunt. Ecce hic exemplum, quod opus aliquando per se * malum, propter oculum simplicem efficiatur lucidum & bonum. Reuera monachus idem comedendo carnes, & hoc in castro, peccasset, si simplicitas illum non excusasset. Quod autem non solum non peccauerit, imò etiā meruerit, rei exitus ostendit. APOC. Peccantne illi, qui monachis exeuntibus carnes, faginam, vel ius carniū apponunt, & illos artificio, vt comedant, decipiunt? CÆSAR. Non videntur peccare, si eos impellit necessitas hospitalitatis, vel, quod dignius est, feruor charitatis. Edere excusat a peccato ignorantia vel simplicitas, ministrante, vt dixi, charitas. Ecce exemplū.

CAPVT III.

Bonæ memoriæ Christianus Decanus Bonnen-
is, vir bonæ vitæ, & valde literatus, qui apud
nos nouitius defunctus est, cum in virtute ho-
spitalitatis plurimum ferueret, die quadam Herman-
num Abbatem de Hemmenrode, quondam Decanum
sanctorum Apostolorum in Colonia, virum æquè li-
teratum ac discretum, ad mensam suam inuitauit. Et
cum non esset ibi pulmentum sine carnibus, secretè
præcepit ministro, vt lardum extraheret, sicque pi-
sa Abbati apponeret. Comedente illo simpliciter ap-
posita, monachus eius, qui tã simplex non fuit, parti-
culā lardi in scutella sua reperiens, Abbati mox osten-
dit, qua visa, statim scutellam Abbas amouit propter
con-

* per se
malum,
vocat
prohibi-
tum.

Religio-
sis cibos,
ipsis ve-
nitios, ap-
ponentes
sine peccato

con-

conscientiam. Venientibus eis in viam Abbas de curiositate monachum arguit, dicens: Malè habes, quòd hodie abstulisti mihi pulmentum meum, si tacuisses, ego ignoranter comedens non peccassem. Facto huic contrarium recordor fecisse Danièlem Scouanua.

CAPVT IIII.

TEmpore quodam, cùm idem Danièl tunc Prior noster, pranderet in Sygeberg, & esset cù eo frater Godescalcus de Volmunsteine, monachus simplex & justus, appositæ sunt eis à fratribus eiusdè cenobij artocrea, in sagimine decoctæ. Quod Prior max odoratu deprehendens, comedere noluit, non tamen monachum comedere prohibuit. Finito prandio, cù loqui possèt, dixit Godescalcus Priori: Domine Prior, quare non comedistis de artocreis? valde enim erant bonæ: Respondit ille: Non mirum si valde erant bonæ, quia valde bene erant sagiminatæ. Et quare, inquit, hoc non signastis mihi? Respondit Prior: Ego nolui vobis auferre cibum vestrum; nolite contristari, quia ignorantia excusat vos. Erat enim idem Danièl vir litteratus, & ante conuersionem Scholasticus. **APOLLONIVS**: Non miror quòd monachi quandoque decipiuntur in sagimine, & carniū pinguedine, sed quòd tam simplices sunt aliqui, quòd in grossa substantia, id est in ipsis carnibus, seduci possunt, satis admiror. **CÆSARIVS**: Puto hoc quandoque fieri propter charitatem ministratium. Cùm sanctus Theophilus, Alexandrinus episcopus, tempore quodam plures ex sanctis patribus ad prandium inuitasset, eisque carnes ex auibus apposuisset, putabant se omnes olera comedere, donec ab ipso proditum est, quod appositū fuerat: non enim erat illis visus cù gustu ablatas, sed propter charitatem ministratium diuinitus immutatus. Simile penè egit Dominus Enffridus Decanus sancti Andreae temporibus meis. Hoc etiam noueris, quòd ex dissuetudine, scientia discernendi inter cibos, gustui minuatur. Non enim mirum, si dominus Theobaldus Abbas Eberbacensis, qui in quinquaginta sex

annis,

annis, quibus in ordine fuit, nunquam carnes comedit, sub typo piscium illas comedendo, falli potuerit: prædictus enim Enffridus pro Rhōbo monachis carnes apposuit, & illi comederunt. APOLLONIUS: Casum hunc plenius nosse vellem. CAESARIUS: Viri huius venerabilis vita misericordiae operibus extitit ornata, ut digna sit poni super candelabrum. Casum de quo quæris, & reliqua eius opera, quæ ex parte vidi, & ex parte aliis referentibus didici, fida tibi pandam relatione. In eadem enim ecclesia, in qua Decanus fuit, literas didici, & pœnitet me nunc de eius virtutibus tantum pauca inuestigasse.

CAPVT V.

Igitur Enffridus, de episcopatu Colonienſi oriundus, fuit vir simplex & rectus, & in misericordiae operibus præcipuus. Quæſis eius vita ante sacerdotiũ fuerit, vel quid in adolescentia egerit, nescio: quòd autem cum illo creuerit & coaluerit miseratio, ex actibus eius sequentibus colligo. Quòd autem docilis fuerit ingenio, sollicitus in discendo, effectus comprobauit. Ad eò enim in puerilibus fundatus erat, ut, sicut ab eo audiui iuuenis, scholas regeret, pueros ipsos erudiret, & plurimos tam verbo, quàm exemplo, non solum ad discendum, sed, quòd pluris erat, ad bene viuendum informaret. Ordinatus sacerdos, ecclesiam in Sygeberg, parœciam scilicet bonam, id est, oblationibus pinguem, regendam recepit, in qua scientiã in actum produxit: Foris non mansit peregrinus, ostium eius patuit viatori. Pater erat viduarum, consolator orphanorũ, lima peccatorum. Nam cũ in domo eius plures nutrentur scholares, & esset columbinæ simplicitatis, tempore illo, quo matura erant cerasa, dicebat cellerario suo: Bone fili, licentia pueris, ut ascendant arbores, & de cerasis comedat, quantum volunt, & quantum possunt, nec est necesse te eis alia dare cibaria, quia in nullo cibo tantum delectantur. Nò hoc dicebat ex aliqua tenacitate, sed ex multa cordis sui simplicitate. Quòd cũ per dies aliquot factum fuisset, & licentia pueris esset concessa, sicut eis placuit,

*Enffridi
Decani,
ad S. An-
dream
Colonie,
vita.*

Iob 31.

cuit,

cuit, ait illi cellerarius: Certè domine, nisi pueri alii
 vtantur etiam cibariis, citò deficiet. Et acquieuit sta-
 tim. Post hæc factus est Colonie in ecclesia sancti An-
 dreæ canonicus, & non multo post, ob vitæ meritum,
 in Decanum sublimatus. Qui licet vitæ esset irrepre-
 hensibilis, & polleret virtute castimonia, maxime ta-
 men feruebat in operibus misericordiæ. In parocchia
 sancti Pauli, quæ attinet ecclesiæ sancti Andreæ, pau-
 per vidua non fuit, cuius larès ignoraret, quam suis e-
 leemosynis non visitaret. Tantum panis ex eius mensa
 ostiatim mendicantibus dabatur, tantum æris ex eius
 manibus in gazophylacium Christi, id est in manus
 pauperum, mittebatur, vt multi, qui eius annuos red-
 ditus nouerant, mirarentur. Habebat enim cognatū
 Fredericum nomine eiusdem ecclesiæ Canonicum,
 officio cellerarium; iste auunculū sapius arguere con-
 suevit de in discreta liberalitate, & ipse versa vice in-
 crepabatur ab illo de nimia parcitate; habebant enim
 communes expensas, & idcirco satis grauabatur Fre-
 dericus, quia quicquid rapere poterat Decanus, oc-
 cultè dabat pauperibus. Tempore quodam idem Fre-
 dericus de officio suo multos & magnos habens por-
 cos, occidit, & in pernas formauit, easque in coquina
 tempore congruo reseruandas suspendit: quas Deca-
 nus frequenter intuens, earumque suspendio satis in-
 uidens, cum nullam ex eis a cognato petere posset vel
 præsumeret, dolum sanctum, dolum pium, dolum me-
 moria dignissimum excogitauit. Quotiens neminem
 sensit esse in coquina, ipsam latenter intrans, & non-
 nunquam nacta occasione pueros emittens, scala sus-
 pensorium ascendit, & ex ea parte pernas, qua muro
 coniungebantur, omnes penè vsque ad medietatem
 incidit, anteriorem verò integram reliquit, vt aliarū
 incisiones celarentur. Ista faciebat per dies multos,
 carnes abscisas viduis, agenis, atq; pupillis distribuens.
 Quid plura? Tandem furtum rei familiaris cogno-
 scitur, fur quaritur, sed citius inuenitur; Furti clerici-
 cus, silet Decanus, & cum ille fratrum præbendam
 & totius anni subsidia se perdidisse cōquereretur, vir
 san-

sanctus, verbis quibus potuit, eum lenire studuit, dicens: Bone cognate, melius est vt modicum defectum patiaris, quam pauperes moriantur: bene tibi Dominus restituet. Quibus verbis placatus tacuit. Alio tempore eute eo ad Sanctum Gereonem, puto quod in solennitate fuerit eiusdem martyris, pauper eum importunis clamoribus sequebatur, & cum non haberet quod illi dare posset, scholarem se sequentem paululum antecedere iussit, secedensque in angulum iuxta ecclesiam beatæ Dei genetricis Mariæ, (vbi Episcopis in die Palmarum consuetudinis est populo facere indulgentiam) quia vestem aliam exuere non potuit, aspiciente paupere femoralia sua soluit, & cadere dimisit, quæ ille leuans, gaudens discessit. Quam virtutem cum vir sanctus occultare vellet, nutu Dei tali occasione posita est super candelabrum, vt postea esset in exemplum, reuersus a Sancto Gereone, cum ad prunas federet, nec pelliceum se calefacturus, secundam consuetudinē, leuaret, dixit ei præfatus Fredericus: Leuate pelliceū, & calefacite vos: erat enim frigus, & ipse senex homo erat. Respondente eo: Nō est necesse, subiunxit ille: Satis puto quod non habeatis braccas, hoc ipsum in rubore vultus eius considerans. Tandem ille confessus est, sibi illas delapsas fuisse, tacita virtute. Ad quod verbum clericus risit, per os cuius hæc publicata sunt. APOLLONIVS: Tale aliquid non legitur in actis sancti Martini: plus fuit braccas dare, quam pallium diuidere. CÆSARIVS: Propter hæc, aliaque eius facta, etiam quidam dixerunt, nunquam se legisse de aliquo homine, qui tantæ fuerit circa pauperes compassionis, tantę misericordię, ac pietatis. Vestimenta sua pauperibus penē sine discretionē largiebatur, & cum algeret, aliaq; mitterentur, simile de illis faciebat. Semper habebat in corde illud Saluatoris: Date, & dabitur vobis. Compassus est ei venerabilis plebanus Sancti Iacobi dominus Euerhardus, cuius memini in distinctione quarta, capitulo nonagesimo octauo, quib⁹ erat in Domino cor vnu & anima vna: cuq; vellet ei veste aliquā dare, vt illa diutius

Nota consuetudinem antiquam Ecclesie Colon.

Luce 6.

Actor 4.

tius

tius vteretur, dixit: Ego vobis hanc vestem accommodabo. APOLLONIVS: Puto quod multum liberalis fuerit circa hospites, qui sic profusus extitit circa pauperes. CÆSAR. Quanta illos charitate susceperit, sequens narratio declarabit. Cùm die quadam viros religiosos, non mihi constat vtrum fuerint Cistercienses vel Præmonstratenses, hospitio suscepisset, & cibi regulares deesset, piscesque non haberet, dicebat coquo suo: Pisces non habemus, monachi simplices sunt & esuriant, vade accipe * ositium, & ossibus eiectis cum piperamentis præpara, sicque appones, & dices: Comedite de bono Rhombo. Quod cùm factum fuisset, illi, sicut viri boni & simplices, boni sui hospitis ac simplicis pium dolum non obseruantes, nihil etiam, tum propter regulare silentium, tum propter confecturiam, interrogantes, apposita pro pisce comederunt. Scutella penè euacuata, cùm vnus auriculam porcina reperisset, & socio, vidente Decano, ostendisset, aliquid indignationis simulans intulit: Comedite pro Deo, monachi non debent esse tam curiosi; rhombus etiam aures habet. Humani generis inimicus diabolus, tantis virtutibus inuidens, illumque turbare volens, visibiliter tempore quodam se eius obtutibus obiecit, & versibus his eum alloquens disparuit:

Mors exemplificat, quod longius haud tibi restat

Vita, nec incolumis amplius Enffrid eris.

Vides quanta sit versuti diaboli stultitia? In quo virum sanctum putabat se impedire, in hoc illum promouit. Nam postea circa annos triginta vixit, tanto in operibus iustitiæ feruentior, quanto propheticus est morti fore vicinior. In quadam solennitate, cùm eum dominus Adolphus, maioris ecclesiæ Decanus, postea Coloniensis Archiepiscopus, ad conuiuium suum inuitasset, renuit ille, dicens se magnos hospites habere: dicta Missa, cùm ad domum suam vir beatus festinaret, Godefridus eius cōcanonicus, maioris Decani notarius, qui mihi ista recitauit, de fenestra solarij portæ clericorum respiciens, vidit plures pauperes illum sequentes, ex quibus alii claudi, alij surdi, alij

* *aliàs
esicium.*

cæci fuere; & cum non possent transire lapides, qui
 plateas illic diuidunt, ipse, cum esset ætatis decrepita,
 manum singulis porrigebat. Statim clericus dominum
 illum ad fenestram vocans, ait: Ecce domine, isti sunt
 magni hospites, quos Decanus meus dicebat se ha-
 bere; & non modicum ædificatus est vterque. Aliud
 quoddam pietatis opus simile huic ego de illo vidi. In
 anniuersario domini Brunonis Coloniensis Archie-
 piscopi, ecclesijs conuentalibus ad ecclesiam sancti
 Panthaleonis martyris (quam idem Bruno cõstruxit)
 confluentibus, cum dicta pro anima eius missa Prio-
 res, secundum institutum, refectorium pransum in-
 trassent, dominum Enffridum nescio quot pauperes
 sequebantur ad ostium refectorij, quem cum refecto-
 rarius intrudere vellet, pauperibus exclusis, com-
 motus ille clamauit: Ego sine istis hodie non intrabo.
 Nouerat vir prudentissimus, pauperes esse amicos
 Dei, camerarios cœli, bene habens in memoria consi-
 lium illud filij Dei: Facite vobis amicos de mammo-
 na iniquitatis, vt cū defeceritis, recipiant vos in æter-
 na tabernacula. Hinc est quod tempore quodam, cū
 positus fuisset ante reliquias, monere intrantes vt da-
 rent elemosynas ad ædificia ecclesiæ, cuius tunc cu-
 stos erat, his verbis populum allocutus est: Boni ho-
 mines, bene videtis quàm grandia disposita sint hîc
 ædificia, bene quidem facietis dando elemosynas ve-
 stras ad illa, melius tamen & tutius in pauperes eas
 locatis. Hanc prædicationem bonæ memoriæ Frede-
 ricus monachus noster, intrans cum militibus eccle-
 siam sancti Andree, tunc audiuit, mihi que postea sæ-
 pius illam recitauit. Personas Deum timentes, vt &
 ipse illarum meritis esset particeps, de suo stipendio
 pascere curauit. Vnde & venerabilem illam inclusam
 ordinis nostri, dominam Heylekam, secundum nomē
 suum verè sanctam, cuius cella monasterio sancti An-
 dree adhærebat, de sua præbenda, quoad vixit, susten-
 tauit: aliorum enim elemosynas beata illa recipere
 recusauit. Solebat autem inopes appellare thesauros
 cœlestes, quos tinea non demolitur, & quos fures non

Y

effo-

effodiunt neque furantur. Vnde sicut supra dictū est, multo illi amplior cura fuit de consolatione pauperum, quam de ædificijs vel thesauris & ornamentis perituris ecclesiarum. Pueros pauperes, manus vlcerosas & valde neglectas habentes, quando secretius epulabatur, ad mensam suā posuit, & de scutella sua comedere præcepit. APOLLON. Satis admiror Decani huius pietatem, humilitatem, simplicitatem. CAES. Audi vnde ampliùs mireris. Cuius quidam Coloniensis nomine Lambertus familiaris illi erat, & in vicino manebat: iste cum die quadam cum suprascripto Godefrido notario cœnaret, & confabularentur de elemosynis domini Enfridi, ait me audiēte: Dicam vobis qualiter me tractauerit; Tempore quodam inuitauerat me & vxorem meam ad cœnam suam, sedentibus nobis in mēsa cum illo, diu eramus ferculum aliquod expectantes, nil ante nos præter solum panem habentes; & quia bene noueram consuetudines eius, vocavi ad me vnum de pueris, in aurem illi hæc dicens: Die bone, dabitur nobis aliquid ad comedendum? Respondente illo: Nihil habemus, sufficiēter enim vobis fuerat præparatum, sed dominus meus ante horam refectiōnis coquinam intrauit, & præparata, etiam nobis reclamantibus, pauperibus diuisit. Tunc ego subridens, eundem puerum ad domum meam misi, & tantum est de cibarijs allatum, vt omnibus conuiuijs nostris sufficeret. Die quadam cum coquinam eius intrassem, & anseres nescio quot versarentur ad ignē, dixi in corde meo: Certè procurat bene familiam suā Decanus iste. Assis verò anseribus, ipse intrauit, eis que concisis, & per scutellas ordinatis, viduis atque egentibus totaliter misit. Sæpe ei mittebantur anseres & pulli, tum ex officio decaniæ, tum ex dono, quia multi eum venerabantur, cognoscentes eius charitatem, & quia multæ fuerat pietatis: quicquid ex eis sine fratribus siue alijs suis vicinis mittere voluit, vt statim comederent, non viuum, sed occisum transmisit. Tantæ, vt sæpe dixi, circa pauperes compassionis erat, vt quandoque faceret, quod secundum humanum iudicium

diciūm

Ticius minus rectū videbatur. Cuius quidam de Co-
 loniā; sicut mihi retulit quidam ex sacerdotibus san-
 cti Andree, uxorem propriam minus diligens, saepe
 illam affligebat, propter quod illa furata est ei pe-
 cuniam in bona quantitate. Cui cum maritus crimen
 imponeret, & ipsa fortiter negaret, timens ab illo
 deprehendi, pecuniam projecit in cloacam. Postea
 dolens de facto, ad Decanum venit, furtique causam
 per confessionem aperuit, & satis puto virum sanctum
 illi suasisse, vt pecuniam marito proderet, sed illa, quia
 cum iuramento negauerat, facere non audebat, timēs
 propter hoc amplius affligi. Cui Decanus respondit:
 Si potero pecuniam habere sine nota, vis vt detur
 pauperibus? Dicente illa: hoc omnibus modis desi-
 dero; post aliquot dies Decanus locutus est ciui: Vis
 mihi licentiam dare, vt purgari faciam cloacam tuā,
 & si aliquid mihi dominus ibi dederit inde tollam?
 Sciens ille eum virum sanctum esse, cogitans quia
 Deus aliquid ei reuelasset, licentiauit. Purgata est
 cloaca, inuenta est pecunia, & infra dies paucos per
 manus hominis pauperibus erogata. APOLLONIVS: In
 hoc loco posset detractor figere dentem. CÆSARIVS:
 Tria videntur eum hīc excusare à peccato. Pri-
 mum, quod pecunia eadem sicut mariti, ita & fe-
 minā fuit. Secundum, quod perdita fuit, quam pro-
 pter confessionem proderet non licuit. Tertio, quod
 pauperibus eam distribuit. Nouissimè charitas, quæ
 eum ad hoc instigauit. Solent enim Sacerdotes saepe
 licentiare feminis, vt maritis suis auaris & immiseri-
 cordibus rapiāt, & largiātur. Fecit & aliud quiddam,
 quod magis huic disputabile fuit. Dū nihil haberet ad
 comedendū, pistrinū fratrum intrauit, & cū essent pa-
 nes ordinati & positi in tabula ad deportandū, cuius
 essent illi vel illi pistorem interrogauit. Expeditus à
 singulis à pistore, panes illorum, quos nouerat esse di-
 uites, in domū suam deportari iussit, dicens: Illi abun-
 dant, & ego nil habeo quod comedam. APOLLONIVS:
 Quomodo excusabitur hoc factum? CÆSARIVS:
 Multa licet sanctis, quæ his qui sancti non sunt,

2. Cor. 3.

non licent. Vbi spiritus Dei, ibi libertas. Vnde auctoritas: Habe charitatem, & fac quicquid vis. Excusauit eum charitas, excusauit eum necessitas, excusauit eum auctoritas, excusauit eum fraternitas. Charitas, quia consolatio pauperum fecit illum egere. Necessitas vero, quæ legem non habet, de qua Rodolphus maioris ecclesiæ in Colonia scholasticus sic discipulis suis dicere consuevit: Antequam fame morerer, de panibus rapere crucifixi quod comederem. Excusauit eum quodammodo auctoritas, quia Decanus erat, & pater fratrum. Fraternitas, quia iudicabat omnia omnibus esse debere communia, sicut & sua omnia fuerant communia. Cùm iam ex defectu corporis ætatisque senilis, diem mortis suæ sibi imminere sentiret, ne pauperem spiritum aliqua terrena possessio repatriantem oneraret, domum suam vendidit, pretiumque illius non cognatis, non amicis, sed Christi pauperibus proprijs manibus diuisit. Nouerat enim canonicos manus fideles post mortem minus esse fideles. Cui cùm diceret is qui domum emerat, quidam ecclesiæ illius sacerdos atque concanonicus, nomine Conradus: Domine, ego volo habere domum meam. Respondit ille valde simpliciter; Bone Contra-de, homo sum de crepitu & senex, citò moriar, expecta paululum, bene habebis eam: Vbi vis ut maneam interim? Ille vir bonus de necessitate facies virtutem, satis patienter obitum eius expectauit. Tanta igitur pietatis extitit vir beatus, ut sæpe in porticu ecclesiæ sedens, cùm pauperes musso, quem de nemore collegerant, oneratos præterire cerneret, emeret ipse, non quòd eo in aliquo indigeret, sed ut pauperes a labore liberaret. De quo etiam retulit mihi Reinerus monachus noster, quãdoque eiusdem ecclesiæ scholasticus, quòd die quadam, cùm quidam pauper plurima stabella portaret venialia in iam dicta porticu, nec vendere posset, sibi illum dixisse: Reinere eme stabella ista: cui cùm diceret: Domine non eis indigeo; Respondit: Eme & da amicis tuis; qui emit illa, scies cõpassionem Decani sui tãtum esse in causa. Misericordiæ visceribus

ribus ita abundauit, vt sustinere non posset, in quantū
 vetare potuit, vt aliquis caderetur vel iniuriaretur.
 Die quadam, cum in scholis clamores cuiusdā cano-
 nici, qui grauius excesserat, & a quatuor scholaribus
 ad verberandū tenebatur, præteriens audisset, scholas
 anhelus intrauit, & sicut leo accurrēs, baculūq; cōtra
 scholasticam & suū concanonicū leuans, puerum de
 manibus eius liberauit: Quid agis, inquit, tyrāne? Po-
 situs es vt scholares doceas, non vt occidas. Ad q̄ ver-
 bum ille confusus obmutuit. Quanta fuerit patiētia,
 lectio sequens declarabit: Die quādam sedente eo se-
 cundū consuetudinē in ecclesia, sicut puto inter nonā
 & vesperam. Scotus quidam homo miserabilis & fre-
 quēter ebrius, presbyteriq; honore prorsus indignus,
 ad solū solus accessit, & caput illū trahens, extracto
 cultello minatus est ei dicēs: Si non dederis mihi ali-
 quid, modō occidā te. Nutu Dei, canonicus quidā iu-
 uenis & fortis superueniēs, Scotū durē satis abstraxit,
 quē cū cadere vellet, morteq; dignū iudicaret, com-
 pescuit eum vir mitissimus, dicens: Ne turberis frater,
 vide ne ladas eū, in ioco enim fecit hoc. Nemini red-
 didit malū pro malo, quia simplicitas columbina re-
 gnabat in illo. Et cū esset, vt sæpe dictū est, miræ mise-
 ricordia, feruebat tamen zelo iustitiæ. Tēpore quodā
 obuiā habuit Abbatissam sanctarum virginum vnde-
 cim miliū; præcedebant illā clerici mantellis graseis
 monialium circumamicti, sequebantur domicillæ &
 pedissequæ verborum inutilium strepitu aērē replen-
 tes: Decanum verò inopes sequebantur, elemosynam
 ab illo postulantes. Accensus verò vir iustus zelo disci-
 plinæ, cunctis audientibus exclamauit: O domina Ab-
 batissa, magis deceret vestrā professionem, plus vestrā
 decoraret religionem, vt vos, sicut me, sequerentur
 pauperes, non histriones. Et erubuit illa valde, nihil
 præsumens tāto viro respōdere. Tātus ei inerat amor
 iustitiæ, vt die quadam, cum nescio quis ipso audiente
 loqueretur de mala vita clericorum, quasi ex ab-
 rupto loquenti responderet: Vnum est qualiter vi-
 uant, ac si diceret: De radice mala non potest surgere

arbor bona. Nouerat enim paucos esse clericos, qui canonicè intrassent, ita ut non essent sanguinita, id est a cognatis introducti, vel choritæ, id est per potentiam magnorum intrusi; siue simoniaci, pecunia scilicet vel obsequijs intromissi. **A P O L L O N I V S**: Hoc virium his tēporibus valde regnat in clero. **CÆSARIVS**: Verum est, maximè in illis ecclesijs, in quibus prælati sine electione stipendia porrigunt: Rudolphus enim Episcopus Leodiensis ita in simonia gloriabatur, ut tempore quodam, præbenda ecclesiæ suæ cuidam à se vendita, pecuniam ipsam in gremio teneret, & multis coram positis diceret: Ego valde ecclesiam Leodiensem ditauit, ego redditus illius ampliaui, præbendam enim, quam antecessores mei pro decē marcis vendiderunt, ego ad quadraginta marcas perduxit. Et quia vir sanctus paucos considerauit canonicos suos simpliciter intrare, paucos iudicauit in eis simpliciter viuere. Habebat & cum zelo iustitiæ amorem & studium regularis disciplinæ. Nam post eum vsque ad hæc tempora non surrexit Decanus in illa ecclesia, sub quo tantum vigeret disciplina. Etiam cum esset in ætate occidua, vsque ad diem mortis suæ, non patiebatur se aliquam hebdomadam diuini seruitij præterire. Sæpe missam in conuentu celebrans, alienis brachijs, ne caderet, sustentabatur; Alleluia festiuis diebus, sicut cæteri, ad gradum ipse cantauit; alijs exeuntibus de oratorijs, ipse raro, nisi ad prandendum, exiuit: & ante altare sanctæ crucis residens, illic horâ horâ continuauit. Publicè pœnitentibus ita erat paratus, ut frequenter cum illis in porticu sedens, chartulas legeret, consolationem impenderet, orationum suffragia scribi faceret. Tantæ erat humilitatis, ut cum omnium esset supremus, tam ætate quam dignitate, exceptis præcipuis solennitatibus, semper penè locū chori nouissimum teneret. Vestimenta eius satis despecta erant, & humillima, non grisea, non varia, sed ouina, eiusdem generis * pallio vtens. **A P O L L O N I V S**: Quid est quòd de tanto viro nullum refert miraculum? **CÆSARIVS**: Quis maior Ioanne Baptistâ Nullum

* Alias
psleo.
Ioan. Io.

Nullum signum fecisse legitur, quod de Iuda proditore Euangelium prodit. Vnde quibusdam nunc in CHRISTI nomine miracula facientibus, ipse in fine dicturus est: Nescio vos vnde sitis; Discedite à me omnes operarij iniquitatis. Miracula de substantia sanctitatis non sunt, sed signa sanctitatis. Volens Dominus militè suum emeritū remunerare post laborem, tali illum ordine vocauit ad gloriam. In vigilia dominicæ resurrectionis, cū expectaretur ad solēne officium, eo quòd hebdomadarius esset, repenti cœpit viribus destitui; vocatus est supradictus Reinerus, qui per tactum venæ, illius in ianuis mortem sentiens, de sacra inunctione eum monuit, modicum medicinæ confortatiuæ ori eius imponens, quā cū ille expueret & diceret; ege missam in conuentu celebrabo, respondit: missam in hac vita nunquam celebrabitis. Quo audito, se inungi petijt, & cum fratribus psalmos & litaniam decantauit. Circa horam nonā Christo reddidit spiritum, sociandus spiritus iustorum. Sequenti die post sanctum pascha cū tumularetur, Dominus Euerhardus Sancti Iacobi plebanus, cuius vitam virtutibus plenam in distinct. quarta cap. xcviij, descripsi, in audientia multorū, tale de illo testimoniū dedit: Hodie, inquit, hīc terræ cōmendatur caro sanctissima, quæ super terram vixit. Et quia de miraculis quæstio fuit, post mortem signis non caruit. Sacerdos quidam & stipendiarius ecclesiæ nomine Adam, sicut mihi retulit ore suo, cū tempore quodam vehementissimo capitis dolore torqueretur, ad sepulchrū eius accessit, & in hunc modū orauit: Domine, inquit, propter merita sancti huius viri, mitiga dolorem capitis mei. Qui mox exauditus, sanus abcessit, qui infirmus accesserat. Multa adhuc alia fecit iustus iste opera memoria digna, quæ studio breuitatis sunt omissa. AROLON. Vtinā essent tales omnes Decani, tā simplices & tam sancti. CAESARIVS: Recordor nunc alterius cuiusdam Decani, viri simplicis, ac Deo digni, de cuius virtutibus quædam mihi nuper retulit magister Ioannes Decanus Aquensis, de eadem ciuitate oriundus,

*Marc. 6.**Matt. 7.**Luca 13.*

in qua idem iustus fuerat Decanus, quæ tecum communicabo.

CAPVT VI.

*De virtutibus
ac miraculis
Hermannii
Hildesheimensis
Decani.*

FVIT temporibus nostris in Hildeshemenſi eccleſia, vir bonus, Deoq; charus, nomine Hermannus, varijs virtutibus virtutumque operibus adornatus, vigilijs ſanctis orationibus, ieiunijs, & operibus miſericordiæ Deo omnipotenti ſtudit placere. Quibus operibus humani generis inimicus irritatus, cum illum omnibus modis impediret, dicere ei ſolitus erat: O multum male diabole, vt quid tantum me vexas? Tempore quodam cum arbuſculam in pomario ſuo plantaret, & trunco illius duas virgas inferret, vna aruit, & altera conualuit. Mox ſignu petens a Domino ait: Rogo te omnipotes Deus, vt ſi voluntas tua ſit, vt ſacerdos ſia, fac vt furculus hic aridus reuiſcat. Mira clemētia Chriſti, ſtatim virga arida ſucco cepit animari, & tēpore ſuo fructificare; ſicque virtus diuina, quæ Aaron primum ſacerdotē per virgam aridam contra naturam florentem in ſacerdotio confirmauit, hunc virum ſacerdotio dignum eadem virtute præoſtendit. Poſt cuius mortem cum quidā eius clericus Euerhardus nomine, cui eccleſiam viuus contulerat, viſum perdidiffet, & quotidie ad illius tumbam, in ſanctitate ac pietate eius ſpem habens, oraret, poſtulans ſe propter merita domini ſui illuminari, ſanctus Hermannus die quadam viſibiliter illi apprens, ait: Quid vis vt faciam tibi? dicente cæco: Domine vt videam; voce euangelica ſanctus ille reſpondit: Reſpice, nam fides tua te ſaluum fecit: eadem hora clericus lumen recepit, & quia Dominus, mirificallet ſanctum ſuum in ſeipſo expertus, quam diu vixit, gratias egit. Poſtea cum quidam ægrotus ad memoriam martyrum fuiſſet deportatus, nec ſanatus, conſilio cuiuſdam, ſcā dicto confessori votum fecit, & cōualuit. Factum eſt, vt in vniuerſaria die Domini Hermannii eccleſiam intraret, & compulſantibus campanis, cum ille cauſam inquireret; & quidam ei reſponderent: Hodie dies eſt anniuerſaria Domini Hermannii eccleſia

Nam. 17

Luc. 18.

ecclesie huius quandoque Decani, viri boni & iusti, & dicenda est missa in conuentu pro eo; respondit homo: Rogo vt ostendas mihi sepulchrum eius. Quod cum ille fecisset; & iste ibidem diutissime ac deuote oraret, Cantor ecclesie hoc considerans, hominem solus conuenit, causam orationis inquisiuit & agnouit. Sicque per os peregrini ostensa sunt merita domini, & quem fratres habuerunt Decanum haecenus, nunc inuocare ceperunt patronum. APOLLONIVS: Rara sunt ista temporibus nostris. CAESARIVS: Ego supradicti Decani opera pietatis, huius Decani praefero miraculis. Illa enim, vt dixi, sanctum faciunt, ista sanctum ostendunt. APOLLONIVS: Satis placet quod dicis: si adhuc aliqua nosti de operibus simplicitatis, referre ne pigriteris. CAESARIVS: Dicam tibi historiam hominis simplicissimi per naturam, per quam satis cognosces quantum Deo placeat sancta & prudens simplicitas, quae habetur per gratiam.

CAPVT VII.

IN ecclesia sancti Gereonis martyris ciuitatis Coloniensis, nostris temporibus canonicus quidam extitit, Weriboldus nomine, genere nobilis, diues satis in stipendijs ecclesiasticis. Hic tanta simplicitatis erat, vt nullius rei summam caperet, nisi quantum ex paritate numeri vel imparitate colligere posset. Cum tempore quodam multas haberet pernas in coquina sua pendentes, ne aliqua ei subtrahi posset, intrauit, & in hunc modum eas numerauit: Ecce perna & ei⁹ socia, ecce perna & eius socia, sicque de caeteris. Vna ex illis nequitia seruorum subtrahita, cum iterum intrasset, & praedicto modo suas pernas numerasset, impares inueniens exclamauit: Vnam ex pernis meis perdidit. Cui serui subridentes responderunt: Domine bene inuenitur: illoque educto, cum vna iterum subtrahita numerum parificassent, & sic inductus secundo, eas numerasset, paresque reperisset, satis iocunde dicebat illis: Eya vos domini, nimis diu poteram tacuisse. Quando serui sibi conuiuia facere volebant, dixerunt ad illum: Domine quare non prouideris vobis? valde enim

Simplicitatis naturalis exemplum

infirmus estis. Quibus cum diceret: unde hoc noster
boni pueri? Responderunt: Bene consideramus in ca-
pillis vestris, eo quod inflati sint, quem in lecto reclin-
nates, cibarijs delicatis, quasi eius infirmitati prae-
paratis, seipos refecerunt. Audiens tantam simplicita-
tem rusticus quidam nequam & astutus, quia seruus
eius esset originarius ab omnibus atavis suis confin-
xit: Non potui, inquit, domine ut res vestrae tali mo-
do distraherentur sufferre, vel quod sic negligantur, ser-
uus enim vester sum, iustum est ut nobilitati vestrae
seruiam, & quae vestra sunt fideliter custodiam. Quid
plura? Commissa sunt ei omnia: qui noctibus, cum do-
minus eius isset dormitum, ad prunas cum seruis se-
dit, & potationibus vacauit. Cum vice quadam iocu-
latorem introduxisset, & ille dulcedine hialae dormie-
ntem excitasset, surgenti seruus occurrit, dicens: Quo
vultis ire Domine? Respondete illo: Melodiam audio
dulcissimam, sed nescio ubi sit; seruus subiunxit: Redi-
te ad lectum vestrum, monachi Tuienses in organis
cantant. **APOLLONIVS**: Puto quod peccent, qui sic
simplices irrident. **CAESARIUS**: Hoc fixum teneas,
audi quid sanctus Iob dicat: Deridetur enim iusti sim-
plicitas; super quem locum dicit Gregorius: Iustorum
simplicitas irridetur, quia ab huius mundi sapientibus
puritatis virtus, fatuitas creditur. Omne enim quod
innocenter agitur, ab eis procul dubio stultitia puta-
tur, & quicquid in opere veritas approbat, carnali sa-
pientiae fatuum sonat. **APOLLONIVS**: Videtur mihi
vir iste magis fuisse stolidus, quam simplex, quia
simplicitas prudentia carere non debet. **CAESA-
RIVS**: Prudentia in praecauendis malis consistit, cu-
ius virtutis expers non fuit; igitur diuino nutu factum
est, ut in Ecclesia sancti Gereonis, cuius redditus mul-
ti sunt & ampli, Cellerarius efficeretur. Et, sicut le-
gitur de sancto Ioseph, cum nihil nosset nisi panem,
quo vescebatur, nec hoc ad plenum, Dominus, cui acce-
pta est simplicitas, defectum eius suppleuit, & omnia,
ad quae suas manus misit, benedixit. Die quadam in-
trans granarium ecclesiae, cum plures catts in annona
discur-

Iob 12.

*Greg. 1.
10. Mor.
cap. 27.*

discurrere vidisset, vix horâ capituli expectare potuit, prosternens se ante pedes Decani, officij sui petiuit absolutionem, clauibus resignatis. Dicente Decano & fratribus: Bone domine Werimbolde, quid habetis cur ista facitis? Respondit: Quia non possum videre damnum Ecclesiæ. Quale, inquiunt, damnum ecclesiæ. Quale, inquiunt, damnum? Et ille: Hodie plures catos vidi in granario, qui totam annonam vestram deuorabunt. Rogantibus illis & dicentibus: Catti annonam non comedunt, sed mūdant, vt claues reciperet, vix obrinuerunt. Experimento enim didicerant, quòd benedixit eis Dominus propter simplicitatem illius. Vice quadam, cū diuersæ moneta ex diuersis censibus pecuniam haberet, quidam ex seruis eius partem furtiuè tulit & fugit. Quo cognito, cū grauiter lamēretur, cōsolantibus se respondit: Ego non deficeo damnum, sed periculū. Denarij datiui non sunt, miser capietur, & si pro eis fuerit dānatus, ego reus mortis ero illius. APOLLONIVS: Tales viri temporibus istis nō eligerentur in Cellerario. CÆSARIVS: Sicut mutantur tempora, ita & homines: nam vsque hodie frequenter contingit, vt sub prælatis & officialibus simplicibus domus religiosæ in exterioribus proficiat, & sub astutis & in schola mundi exercitatis deficiant.

CAPVT VIII.

A Pud monasteriū sancti Nicolai in villa Bruwilre, monachus fuit simplicissimus, nomine Christianus; huic Abbas Cellerarij officium injunxit: Deus verò, qui amator est rectæ simplicitatis, omnia opera eius dirigebat, ita vt tempore provisionis eius plus abundaret domus in omnibus necessarijs, quàm antea, vel post. Sæpius ei serui mercenarij annonā, vinū & alia quā plura furati sunt, vxoribus & liberis suis ea deferentes; & cū sciret, & quādoq; videret, ex multa cordis pietate videre se dissimulauit, dicēs intra se: Isti pauperes sunt & indigēt, fratribus necessaria non deerunt. Simplex quandoque mimo vel ioculatori comparatur; sicut illius verba vel opera in eorum ore vel manibus, qui ioculator non est, sæpe displi-

displi-

displicent, & pœna digni sunt apud homines, quæ tamen ab his dicta vel facta placent: ita est de simplicibus, qui, vt sic dicam, ioculatores Dei sunt, sanctorumque angelorum: quorum opera si hi, qui simplices nō sunt, quandoque facerent, haud dubium quin Deum offenderent, qui in eis, dum per simplices fiunt, delectatur.

CAPVT IX.

*Simpli-
cium a-
cti Deo
placent.*

Eccl. 4.

Psal. 90.

IN Porceto monachus quidam fuit tantæ simplicitatis, vt singulis penè diebus in balneis, quæ ibi ante ostium monasterij naturaliter calent, inter pauperes sederet, & pauperum dorso fricaret, capita ablueret, vestimenta mundaret. Pro qua re cum tam ab Abbate quam à fratribus crebrius & acriter argueretur, non propter hoc dimisit, sed his verbis valde simpliciter respondit: Si ego modò desisterem, quis pauperibus ista exhiberet? Quod si alius, quem simplicitas excusare non possët, talia præsumpisset contra Abbatis sui imperium, haud dubium quin Deum grauius offendisset: Melior est enim obedientia, quæ stultorum victima. Quod autem prædicti simplicis opera Deo placuerint, sequens miraculum declarabit. Tempore quodam, cum orationis causa isset Colonia, in domo cuiusdam Abraham hospitatus est: nocte eadem, cum signum matutinarum pulsaretur in ecclesia beati Petri, surrexit, illucque festinans, cum solarij fenestram, in quo dormiebat, vidisset apertam, ostium esse putans, per eam exiuit, sicque mirabiliter depositus ad ecclesiam peruenit. Finitis matutinis rediens, cum ad ianuam domus pulsaret, & interrogaretur ab intromittentibus, vnde veniret, vel vbi exiuisset, ex eius responsione, quod non per ostium, sed per fenestram egressus fuerit, cognouerunt: ipse sibi tamen eiusdem miraculi conscius non fuit. Et cum eadē fenestra, bene mihi nota, satis alta sit, haud dubium quin à sanctis angelis depositus sit, vt impleretur in eo quod de eapite scriptum est; Quoniam angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te, ne fortè offendas ad lapidē pedem

pedem tuum. Quam fidus custos simplicium sit Dominus, sequens ostendit relatio.

CAPVT X.

Homo quidam simplex Engilbertus nomine, de provincia Tulpeti natus, ante paucos annos defunctus est. Iste cum esset cæcus natus, propter varia dona, quibus hominem eius interiore illuminauerat gratia diuina, in diuersis prouinciis noscebatur, & a multis magnisque personis sexus utriusque venerabatur. In cappa simplici & tunica lanea, nudisque pedibus, tam æstate quam hieme incedebat, & puero se regente, sic limina sanctorum satis remota sæpius visitauit, carnibus nunquam vesceretur, non lectisterniis, sed modico tantum straminis vel feni noctibus utebatur. Ego multa bona de eo vidi, & ipse multos, tam verbo quam exemplo, edificauit. Hic tempore adolescentiæ, cum nocte quadam in domo materteræ suæ, matronæ diuitis, inter alios eius seruos se cubitum locasset, in ipso conticinio, duo fures parietem suffodientes ingressi sunt, qui igne discooperto, lumine incenso, cistis apertis, intrepidè colloquebantur; quos ut prædictus Engilbertus audiuit, & fures eos esse non dubitauit, cum seruos, ex utroque latere dormientes excitare non posset, sublucio cultello suo perforato collo iniecit, & claua manum armauit. Et quia illos quasi cæcus videre non potuit, duce auditu ad illos tendens, & clauam utraque manu vibrans, ex omni parte quicquid tangere potuit, quasi furiosus feriens, de domo illos eiecit. Quos usque ad foramen secutus, dum aditum scala obstrueret, & illi stantes extra domum, nemine præter ipsum solum vigilare sensissent, de tali expulsionem confusi, habito consilio, denuo nisi sunt intrare. Quod ut ille ex motu scalæ sensit, unam partem scalæ arcæ magnæ, in qua continebantur grana, & erat foramini continua, supposuit, alteramque utraque manu seruauit. Illos intrantes usque ad umbilicum Engilbertus dorsa eorum, quia proni iacebant, per scalam fortiter pressit, & in tantum depressit, ut non solum eis progressum, imò etiam regressum profus adimeret. Qui quasi sub tor-

*Simplices
a Deo
custo-
diuntur.*

cula-

culari positi, dum manè capi timerent, veniam postu-
 lauerunt; datis verò terribilibus iuramentis, quòd nu-
 quam personam eius læderent, vel domum illam in-
 trarent, dimissi sunt. Manè cum, prodente Engilber-
 to, à vicinis nulla arte dormientes possent excitari, &
 quærentur circa domum maleficia, quorum virtute
 hæc nouerant fieri, supra foramen de tecto pendente
 quasi spinam humani cadaueris repererunt; qua amo-
 ta, mox omnes excitati sunt. **A P O L L O N I V S**: Ma-
 gna sunt ista ab homine cæco & simplice gesta. **C E-
 S A R I V S**: Maius est quod sequitur, quia ad salutem
 pertinet animarum: nam multis annis elapsis, iidem
 fures fama & virtutibus iam dicti Engilberti excita-
 ti, eiusque, vt opinor, precibus compuncti, eum adie-
 runt, & quia ipsi essent confessi, deinceps duxerunt
 vitam religiosam. Hoc factum mirabile, & alia qua-
 dam, de quibus in sequentibus diceretur, ab aliis mihi
 relata, & vtrumnam vera essent à me interrogatus, ita
 gesta fuisse simpliciter testatus est. Et quia cum sim-
 plicibus sermocinatio Domini est, dedit ei etiam spi-
 ritum prophetiæ, vt damnum luminis exterioris, cla-
 ritate oculorum interiorum compensaretur. Tempo-
 re quodam inuitatus à Ducissa Saxonix, vxore Henci-
 ci ducis, matrona valde religiosa, inter alia multa
 quia vnus ex filiis eius Imperator esset futurus præ-
 dixit. Quod postea impletum vidimus in Ottone,
 qui Henrico successit in Imperio. Hic cum post ele-
 ctionem in maximis fuisset tribulationibus, & penè
 ab omnibus desperatus, ab eodem cæco confortatus
 est, eo asserente, quia omnibus modis forent imple-
 da, quæ a Deo fuerant præordinata. Ante illa tem-
 pora, cum Hellsuindis de Giemenich vidua religio-
 sa, ob discordiam duorum Comitum terræ nostræ, ti-
 meret filiis suis, Arnolde & fratribus eius, ipsumque
 rogaret, vt pro ipsorum incolumitate Deo supplica-
 ret. Respondit: Ne sollicita sis pro ista discordia, quia
 bene sopietur: verùm alia multo maior in ianuis
 est, pro qua non solum filij tui, sed tota terra con-
 cutietur. Hoc impletum est sub iam dicto Ottone

& Philippo eius in regno aduersario. Die quadam eunte eo in quadam strata Coloniae, occurrerunt ei plures honestae matronae eiusdem ciuitatis euntes ad ecclesiam, quae cum fabularentur, ait: State vos dominae. Stantibus adiecit, Loquatur illa quae iam loquebatur; haesitantibus matronis, de qua diceret, ad verbum illius quaelibet singulariter, caeteris tacentibus, loquebatur: cum ventum fuisset ad Astradam, quae hodie sanctimonialis est in monte sanctae Walburgis, voce eius audita Engelbertus propheticè respondit: Haec cum omni domo sua conuertetur ad Christum. Quod non multo post impletum est: nam cum marito, filio, & filia, quae hodie Abbatifat in iam dicto cenobio, seruo & ancilla in ordinem nostrum venit. Vides quam celeriter in apertione oris praefatae feminae, Deus reuelauerit auriculam eius. De statu animarum plura dicere consuevit, & nunquam, ut aiunt, spiritus erroris siue humanus eum fefellit. Nec mirum: non semper Prophetae loquebantur spiritu prophetiae sicut Nathan, qui Dauid ad hoc spiritu suo hortabatur, quod spiritus sanctus mox per eum fieri prohibuit. In quadam solemnitate dominae nostrae sanctae Mariae, cum matertera eius praedicta vespere iret ad proximam villam propter matutinas, & diceret illi: Engelberte cras mane venias ad me; in ipsa nocte ante lucem audiuit vocem cuiusdam ad ostium pulsantis atque dicentis; Engelberte veni, eamus ad matutinas. Quam vocem cum non agnosceret, surrexit tamen, & secutus est illum, ductusque est in Ecclesiam quandam, in qua audiuit matutinas, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam. Deinde dum solus reuerteretur, & vbinam fuisset interrogatus, respondit: Nunquam audiui tam pulchrum cantum, tam suauem melodiam, missam tam gloriosam, sicut audiui hodie. Et hoc sequenti anno ei iterum contigit: nondum enim susceperat habitum religiosum. Noctem quadam de lecto suo raptus, transpositus est iuxta castrum Molbach, in solitudinem satis horredam: in eodem loco egressa anima eius de corpore, vniuersos angelos & situs eiusdem solitudinis

lustra-

x. Par. 107.

Iustravit & consideravit, ita ut postea, eo recitante; multi mirarentur. Regressa anima, diabolus erranti occurrit, dicens; Corpus tuum meum est, Illo se signante, & sanctam Dei genitricem inuocante, adiecit; Media pars capitis tui mea est, eo quod pulsata vespera sabbati fuerit lota: & statim misit massam picis in illam, quæ postea cum maximo labore multorum deposita est. Cùm verò moriturus esset, mater eius hæs ait: O fili dulcissimè, modò recedens a me dimittis me in maxima infirmitate. Respondit ille: Sancta Maria liberabit te mater. Eoque expirante, eadem hora sanata est illa ab infirmitate durissima, qua nouem annis laborauerat. Legi in libro visionum beatae Azeline, quòd in cælesti mansione sedem viderit vacuam miræ pulchritudinis & gloriæ, & dictum est ei, quòd esset cuiusdã cæci de Alemannia, & statim intellexit de fratre isto Engelberto. APOLLONIUS: ut audio, multum Deo chara est simplicitas. CÆSARIUS: Non solum Deo, imò & hominibus placet; & quandoque maioris in auribus eorũ efficacit, quam prudentia secularis

CAPYT XI.

Simplicitas etiã apud hominis efficax.

Dominus Petrus Abbas Clareuallis, monoculus ex infirmitate, vir sanctus, nomine & re Petri Apostoli imitator, & filiº colũbe, eo quòd magnæ & puræ fuerit simplicitatis. Cum ipso & fratribus eius miles quidã, pro quibusdã bonis, contendebat: præfixus est dies, in quo vel miles cù Abbate cõponeret, vel corã iudice litẽ intraret. Venit ad diẽ miles cù amicis suis, venit & Abbas solo monacho quodã simplice secũ assumpto: nò tamẽ in equis, sed pedites venerunt. Et cùm esset Abbas venerabilis, pacis & paupertatis amator, rerumque transeuntium contemptor, coram omnibus dicebat militi: Homo Christianus es, si dixeris in verbo veritatis, quòd bona ista, pro quibus contentio est, tua sint, & tua esse debeant, bene sufficiet mihi testimonium tuum. Ille magis curans de bonis obtinendis, quàm de verbo veritatis, respondit: In veritate dico quòd mea sint

hac

hæc bona. Ad quod Abbas: Sint ergo tua tibi, ego de cætero non repetam illa. Sicque reuersus est ad Claramuallem. Miles etiam ad vxorem suã quasi victor rediẽs, cum ei per ordinẽ recitasset quid Abbas dixisset, vel quid ipse egisset, illa territa ad verba rã pura & rã, simplicia respõdit: Dolosè egisti cõtra Abbatẽ sanctum, vltio diuina nos puniet: nisi monasterio bona sua restituas, consortio meo carebis. Territus ille, ad Claramuallem venit, bonis vltro renunciauit, de indebita vexatione sancti Abbatis veniam postulauit. Vir iste beatus temporibus seniorum nostrorum visitauit in Claustro: erat autem secundum carnem nobilis, & consanguineus Philippi regis Francia, qui præcipuus amator erat sanctæ simplicitatis.

CAPVT XII.

Retulit mihi Constantinus monachus noster, quòd eo tempore, quo Parisijs in studio fuit, Ioannes Abbas sancti Victoris, qui natione theutonicus est, cum quibusdam nobilibus & magnis viris pro magno allodio coram rege Philippo placitauerit. Qui cum secum adduxisset quosdam ex fratribus, viros literatos & iurisperitos, haberentque aduersarij aduocatos in causis exercitatos, partibus hinc inde respondentibus, Abbas simpliciter sedens, nec vnum verbum ad allegata respondit: ita vt magis videretur vacare orationi, quam allegationi. Hoc cum Rex cõsiderasset, ait Abbati: Domine Abba, quare vos nihil loquimini? Respondete Abbate multu leniter, & valde simpliciter: Domine nescio quid loqui. Edificatus Rex & compunctus subiecit: Reuertimini vos in claustrũ vestrum, & ego loquar pro vobis. Post quorum discessum Rex, irã simulans, dixit militibus: Ego præcipio vobis sub interminatione gratiæ meæ, ne de cætero sanctum Abbatem istum inquietetis. Sicque factum est, vt bona quæ fratres obtinere non poterant per multas querimonias, sola apud regẽ obtineret Abbatis simplicitas. Et est impletum in eo illud Moyfi: Dominus pugnabit pro vobis, & tacebitis. *Exod. 14*

Alijs tibi adhuc ostendã exemplis, qualẽ locum vene-

Z ratio,

rationis in corde eiusdem Regis virtus obtinuit simplicitatis.

CAPVT XIII.

TEmpore quodam clerici Laudunenses, episcopo suo defuncto, quendam ex suis fratribus canonicum simplicem in Episcopum eligentes, sub his verbis prædicto Regi illum præsentauerunt: Domine nos præsentamus vobis dominum Emelrici electum nostrum, hoc ei nomen erat. Rege tacente, & formam illius præsentationis considerante, tandem respondit: Quem præsentatis mihi? dominum, inquit, Emelricum. Et Rex, Vultis aliquid plus dicere: illis timentibus, ne forte aliquid regi displiceret in persona, vel in verbis præsentationis, responderunt: Nihil domine: Tunc ait rex; Rarò audiui talem præsentationem, quando aliquis mihi præsentatur electus, nomen dignitatis eius exprimitur ab electoribus, in hunc modum: Domine nos præsentamus vobis dominum N. Archidiaconum, Præpositum, Decanum, vel Scholasticum nostrum: fateor vobis, satis mihi placet tam simplex simplicis canonici præsentatio, & idcirco spero quòd a Deo facta sit ipsa electio. Nostis qualiter in iam dictis dignitatibus electiones celebrantur? si Scholasticus est, causas canonicorum suorum fouendo, tum propter literaturam, tum propter comparatam amicitiam, ab ipsis in Episcopum eligitur. Si Decanus est, hypocrisis sua fratrum excessus dissimulando, cognatos & amicos introducit, a quibus sublimatur. Si Archidiaconus vel Præpositus est, utpote vir nobilis, parentum potentia magis intruditur quàm eligitur. Ecce hæc est causa, quare capita ecclesiarum sint infirma. Deinde conuersus ad electum ait; Domine Emelrice, quia electio vestra videtur mihi esse simplex, rationalis, & canonica, non vobis deero, ubicunque mei indigueritis. Lambertus monachus noster, qui mihi hæc retulit, eodem tempore dicit se fuisse Parisiis. Qualis verò ac quantus fuerit huius Regis circa simplices affectus, sequentis operis declarat effectus.

ANte hoc triennium, defuncto Abbate sancti Dionisij, gentis Francorum Apostoli, cum dissimila illa Abbatia vacaret, & ad eam plures aspirarent, venit ad Regem sepe dictum is, qui in congregatione videbatur esse potior, Prepositus videlicet, pro Abbatia supplicans, & dicens; Domine ecce quingentas offero vobis libras, vt propitius mihi sitis in hac Abbatia. Cui Rex nihil promittens, sed simoniacum muneris receptione, quasi in arce spei ponens, respondit: Date pecuniam Camerario meo secretè. Recedente igitur Preposito, & quasi de regio favore certificato, Cellerarius, de his nihil sciens, eundem regem adit, & Preposito, similia petens, similem pecuniæ quantitatem obtulit, a quo simile responsum accepit. Nouissimè venit thesaurorum infidus custos, & ipse pro Abbatia Regi quingentas libras offerens: cui sicut superioribus responsum est. Et licet Rex, sicut homo prudens, dissimularet; plurimum tamen ei displicebat trium illorum monachorum ambitio, & proprietatis vitium, imò tam execrabile furtum, sciens oblatam pecuniam, monasterio fuisse subtractam. Præfixit tamen conuentui diem, in qua eis Abbatem constitueret, eo quod Abbatia in manus eius deuoluta fuisset. Sedente Rege in capitulo, verbis ad hoc idoneis præmissis, cum diligenter circumspiceret, & personas consideraret, tres prædicti monachi, Prepositus videlicet, Cellerarius & Sacrista in summa expectatione erant positi, singuli per momenta singula Abbatiæ sibi sperantes esse porrigendam. Et licet spes sancta non confundat, *Rom. 5.* omnes tamè in sua expectatione sunt confusi: nã Rex videns monachum quendam simplicem in angulo capituli residentem, & nihil minus quàm de Abbatia sperantem, inspiratione diuina vt surgeret præcepit. Stante illo cum verecundia coram Principe, dictum est ei ab eodem rege: Domine en committo vobis Abbatiam sancti Dionisij. Quo audito, homo ille simplex cum regi non assentiretur, imò fortiter reclamaret, asserens se personam esse humilem, priuatam, & despectam, atq; ad tantam digni-

dignitatem nimis indignam, nimisque insufficientem, se vituperando, apud Regem commendauit, & coegit eum. Postea subiecit: Domine, Ecclesia ista plurimis debitis est obligata, nec est unde soluatur. Cui Rex subridendo respondit: En in instanti mille quingentas libras vobis dabo, & cum necesse fuerit, vobis accommodabo pecuniam, insuper auxilium & consilium impendam, praecepitque Camerario supradictam pecuniam ei afferri. Adhuc puto viuit, & fortè per eum domus illa meliùs regitur, quàm per illos esset regenda, qui ad eius regimen aspirauerant. Occurrit mihi & simile huic in hoc exemplo.

CAPVT XV.

ANte hæc tempora, cum sub imperatore Frederico, huius Frederici auo, vna ex imperialibus Abbatibus vacaret, duoque electi essent, nec concordare possent, vnus illorum magnam summam argenti, quam in monasterio congregauerat, eidem Frederico obtulit, quatenus sibi assisteret. Et promisit ei pecuniarum cepta. Postea intelligens aduersarium eius virum esse bonum, simplicem, & ordinatum, cepit cum suis habere consilium, qualiter indignum amoueret, & ob virtutes suas electum confirmaret. Et dixit ei quidam: Domine, sicut audiui, monachi omnes ex regula tenentur acus portare; sedente vobis in capitulo, dicite illi inordinato, vt ad punctionem digitorum vestrorum acum suam vobis accommodet, & cum non habuerit, inuenietis contra eum occasionem quasi de irregularitate. Quod cum factum fuisset, & ille non haberet, ait alteri: Domine præstate vos mihi acum vestram; quam cum ille mox extraheret, fortè præmonitus: Respondit Imperator: Vos estis monachus in ordine iustus, & ideo tanto honore dignus: ego decreueram honorare aduersarium vestrum, sed ille irregularitate sua se reddidit indignum. Bene apparet in his minimis quàm negligens & dissolutus sit in maximis. Tali que sophismate monachum astutum Imperator amouit, & simplicem in Abbatem promouit.

APOLLONIVS: Ignoravi hactenus tantam fuisse virtutem

sem in acu. CÆSARIVS: Virtus non est in acu, sed acus signum virtutis, id est humilitatis, est in monacho, ad relarciendum vestimēta sua dissoluta portat illam.

CAPVT XVI.

OTto antecessor in imperio iunioris Frederici, qui nunc imperat, cū die quadam tres Abbates ordinis nostri illi loquerentur, volens eos probare, vni illorum dicebat: Domine Abba, concede mihi acum vestram. Respondente eo. Non habeo domine: rogauit secundum, qui etiam non habuit. Tertius verò requisitus, cū haberet acum, Respondit ei Imperator: Vos estis verus monachus: Ecce hoc est quod iam dixi, acum in monacho signum esse virtutis.

CAPVT XVII.

Retulit mihi vir quidam religiosus, de quodam monacho ordinis nostri, rem satis terribilē, quæ huic loco satis congruit pro exemplo. Cū acum secundū monachorum consuetudinem sanus portare non curaret, vel fortē contemneret, posito eo in agonia, diabolus adfuit, & acum ignitam, ad humani corporis longitudinem, in manu feres, iecit super illum, dicens: Quia acum noluisti portare sanus, feras hanc acum moriturus. Qui visum astantibus referens, terruit omnes. APOLLONIVS: Si hæc ita se habent, de cætero sine acu non ero. CÆSARIVS: Monachus, nisi necessitas excludat, sine plenitudine ordinis esse non debet. APOLLONIVS: Recordor monachorum supra dictorum, qui pro Abbatiis adipiscendis pecunias obtulerunt: posūntne monachi ordinis nostri, qui pecunias non habent, in talibus simoniam facere? CÆSARIVS: Possunt vtique, quia sicut simonia est corporalis, ita & mentalis; hæc facit vt monachus ad dignitates adspiret, & qualiter adimplere possit, diligenter excogitet, vel quod periculosius est, vt fiat, ingeniosè procurat. De hoc tibi referam exemplum, quod nobis retulit dominus Carolus Abbas Vilarien-
sis, tunc recenter gestum.

Religiosus, etiā quæ mendicant videntur, negligere non debent.

Religiosi
procuratores
dignitates,
quomodo
fiant si
moniaci.

ABbas quidam ad quandam veniens inclusam, quam nouerat feminam esse sanctam, & diuinis reuelationibus alluefactam, ait illi: Petre soror, ut Deum roges pro me, quatenus tibi ostendere dignetur, si ei placeat, & mihi expediat, manere in officio huius Abbatia. Mox illa sergens abiit & orauit, celeriusque reuersa, qua sibi fuerant reuelata Abbati manifestauit. Non est, inquit, voluntas Dei, neque expedit tibi, ut in hac Abbatia maneas, neque saluare poteris in ea animam tuam. Quare? quia simoniace intrasti. Abbate stupente super hoc verbo, ac dicens: Quid est quod loqueris soror? non enim mihi alicuius simoniae in electione mea conscius sum. Respondit illa: Ego tibi ostendam simoniace intrasse te. Mortuo antecessore tuo, tu ad Abbatiam aspirans, non simpliciter ambulasti; sed fratres tuos simplices tali modo nimis astute circumuenisti. Non est necesse, aiebas, ut aliquam personam extra domum nostram, quae valde honesta est, eligamus, ne nos ipsos confundere videamur. Tibi enim constabat, quia si electio fieret in domo, non aliam, nisi tuam personam esse eligendam. Ecce sic factus es Abbas. Quod ille audiens, confessus est, & non negauit, statimque patrem Abbatem adiens, donec absolueretur petere non cessauit. **APOLLONIVS**: Abbas iste ad abbatiam aspirando tam grauiter peccauit, quid est quod Apostolus dicit: Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat? **CASARIUS**: Apostolus non reprehendit episcopatum, sed desiderium, quia in illo attedit laborem, in isto ambitionem. Vnde Mox subiunxit: Oportet episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, pudicum, prudentem, ornatum, humilem, hospitalem, doctorem, &c. Idem sanctus Benedictus definit de Abbate in regula: Licet nemo sibi assumere debeat honorem, sicut hodie heu multi faciunt, sed qui electus fuerit a Deo sicut Aaron: videtur tamen quod aliquis possit desiderare sine periculo huiusmodi dignitates ad hoc tantum, ut prosit, non ut praesit, teste Salvatore: Si oculus tuus fuerit simplex,

1. Tim 3.
Cap 64.
Regula
sua Heb.
5 Quo
modo
quis licite
possit
desiderare
prelaturam.
Matth. 6

totum

rotum corpus tuū lucidum erit APOLLONIVS: De hoc audire delectat exemplum.

CAPVT XIX.

CÆSARIVS.

CVM nostris temporibus Parisijs vacaret episcopatus, & electores inter se concordare non possent, tribus sua vota cōmiserunt: qui tres cū in vnam conuenire nequirent personam, magistro Mauritio, qui vnus trium erat, duo suam dederūt auctoritatem, vt quemcunque ipse nominaret, episcopus esset. Et quia idem Mauritiū, vt rei exitus probauit, magis cupiebat prodesse, quam præselle, seipsū nominauit, dicens: Aliorum conscientias & propositū ignoro, episcopatū hunc, gratia Dei me adiuuante, irreprehensibiliter regere propono. Quod & fecit: sanctæ enim vitæ fuit, tam verbo quàm exemplo plurimis profuit, dies suos in eodem episcopatu clausit. Hoc etiam noueris, quod sæpe ambitiosi a suo desiderio nutu Dei fraudentur, & si pramoti fuerint, eius permissione vix euadunt, quin in ipsis dignitatibus periculose tribulentur, vel cum confusione deponantur. Audi de his exempla fortè aliquibus necessaria.

CAPVT XX.

PRior quidam ordinis nostri defuncto Abbate suo ab abbatiam aspirans, cū tempore electionis a Visitatore, sicut cæteri seniores, de persona idonea interrogaretur, non corde, columbino, monachum quendam de domo eadem ob infamiam eiectum nominauit: sciebat enim Prioris auctoritatem non esse modicam, & si aliquem de conuentu nominaret, per hoc suam electionem posse infirmari, & se in suo desiderio impedire. Factum est nutu vt creditur diuino, vt cæteri, eius exemplo, eandem personam eligerent, dicentes intra se: Prior oculus noster nec talem personam nominasset, si ei de illius innocentia non constaret. Fortè si idem Prior simpliciter abulasset, factus esset Abbas. Et satis puto, quantum ex verbis cuiusdā Abbatis, qui mihi retulit, cōjicio, quod tantū fuerit cruciatus in eiusdē monachi promotione,

nione, quātum ille tribulatus extiterat in sua eiectione. Ecce, si astutos & dolosos punit etiam in praesenti Deus, de tribulatione, confusione, & deiectione Praelatorum Ecclesie, hodie magis quam ante nostra tempora abundant exempla. Et hoc fortè ideo, quia Dei voluntas in illorum promotione non fuit. Ipsi regna-

Osee 3.

uerunt, & non ex me, principes extiterunt, & nō cognoui. Verba sunt Dei per os Osee prophetae. APOLLONIVS : Cūm Deus in virtute simplicitatis, sicut probatum est exemplis, plurimum delectetur, puto quod in vitio ei contrario, id est astutia, multum exacerbatur.

*De dupl.
citatē
vitiō.*

CAESARIVS : vitium simplicitati oppositum duplicitas est, cui sodalis est astutia. APOLLONIVS : Vnde dicitur duplicitas? CAESARIVS : A duplici plica. Simplex enim hoc quod dicit, hoc intendit, hoc agit : Duplex autem aliud habet in corde, aliud in ore, aliud agit, & aliud intendit. De quo per Apostolum Iacobum dicitur :

Iacob. 1.

Vir duplex animo, incōstans est in omnibus viis suis. Bonum enim simulat, vt simplices efficacius decipiat.

Eccli. 2.

Vnde per Ecclesiasticum dicitur: Vā peccatori terram ingredienti duabus viis. Tales sunt illi de

Matt. 7.

quibus Dominus dicit : Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Tales sunt multi ex his barbatis, qui in habitu & tonsura religionis terras circumueunt, & plurimos decipiunt. Ex quibus nostris temporibus multi sunt propter sua maleficia interfecti. Et licet quidā ex huiusmodi viatoribus viri sunt sancti, & sine felle, propter malos tamen despiciuntur. Hinc est quod anno praeterito dominus Engelbertus Coloniensis Archiepiscopus in synodo sua praecipit, ne aliquis illorum in sua diocesi hospitio reciperetur.

CAPVT XXI.

*Exemplū
duplicitatis.*

Non sunt multi anni elapsi, quod quidam sub typo religiositatis Bonnam venit, & simplicitatem simulans, orando, vigilando, atque ieiunando plurimos decepit, quem cūm Canonici eiusdem pagi talem esse putassent, qualem se simulauerat, hospitale illi pauperum commiserunt, cui etiam plu-

plures secularium, pecuniam dederunt reseruandam. Paruo emenso tempore, cepit ille simulator a simulato rigore discedere, bibere vinum, carnes comedere, orare rariùs, dormire diutius. Quod cū ei fuisset obiectum, respondit: Ego ad tempus a sacerdote huiusmodi obseruantias suscepi. Quid plura? Tandem clāculò discedens, pecuniam commendatam detulit, & quam damnosum vitium esset duplicitas, operibus ostendit. Quo audito, * Christianus tale verbum re-

* *Decanus Bonensis.*

CAPVT XXII.

Iuuenis quidam secularis de Mosella natus, si bene memini nomine Henricus, matrem simplicem, verbis quidem mellitis, sed intentione venenata, tali modo circumuenit. Mater, inquit, peto vt omnibus tuis bonis, feudis scilicet & allodiis, solēniter renuncies, & me illa suscipere sinas, vt sic eorum gratia vxorē ducere valeam honestiorē: omnia mea tua sunt, & ego tibi honestiùs providebo. Mater in filio serpentis astutias nō obseruās, petitionibus eius annuit, omnium suorum vsu fructu resignato, immemor dicti sapientis: Melius est vt filij tui te rogent, quam te respicere in manus filiorum tuorum. Quid plura? Sponsa introducit, & mater expellitur; quæ cū egeret, & quotidie plangeret, ille obturauit aures, ne gemitus matris audiret. Die quadam cum vxore in mēsa sedēs, & ostiū pulsantis, vocē matris intelligēs, ait: Ecce, iterū diabolus clamat ibi: dixitq; puero suo: Vade, & pone pullū istū in cistā, donec recedat. Quod cū factum fuisset, & illa intromissa, dū filio supplicasset vt sui miseretur, cū multo verborū turbine expulsa est. Tūc ille ad puerū: Refer, inquit, nobis pullū. Puer verò, vt cistā aperuit, nō in scutella pullū, sed serpentē cōpli-

Duplex etiam in hac vita à Deo punitur.

Eccli. 33.

eatum conspexit, qui territus, rediens quid videret, domino renuntiavit. Post quem missa ancilla, dixit se similia vidisse. Ille sibi putans illudi, ait cum indignatione: Etiam si diabolus fuerit, ego tollam eum. Et surgens de mensa, mox ut se in cistam ad leuandam scutellam inclinavit, serpens collo eius insiliens, ut vitium duplicitatis congrue puniret, circa eius guttur se colligando duplicavit: cum comedente comedit, & quotiens ei subtraherentur cibaria, vel adhibebantur aliqua, quibus deponi deberet, instrumenta, ita collum hominis strinxit, ut intumescere facie, oculi de sedibus suis mouerentur. **APOLLONIVS**: Merito autem videtur mihi punitus per serpentem, quia sicut diabolus per serpentem Euam decepit, ita per istum, mulierem simplicem circumuenit. **CAESARIVS**: Recte sentis. Tredecim anni sunt elapsi, plus minus, ex quo ista contigerunt. Nam ductus est idem Henricus in caruca per prouinciam nostram, ad diuersa sanctorum limina, & viderunt eum multi, quem praedicta mater, poenae eius compatiens, materno affectu sequebatur. Circa eadem tempora vitium duplicitatis & astutiae a supra dicto Philippo rege Franciae, tali ordine deprehensum, terribiliter est punitum.

CAPVT XXIII.

Habebat idem Rex in ciuitate Parisiensi Praepositum, qui cuiusdam sui conciuis vineam concupiscens, ut sibi venderet illam, importune nimis instabat. Respondente ciue, sicut Naboth respondisse legitur Achab Regi Israëli; *3. Reg. 21* Viuit Dominus, quia non vendam tibi patrum meorum hereditatem, eo quod nulla ad hoc me compellat necessitas. Praepositus minas intulit, sed non profecit. Contigit ut interim homo moreretur. Quo cognito, Praepositus effectus hilarior, huiusmodi dolos, sicuti homo astutus, nimis ad suam perniciem excogitauit. Duos siquidem ex Scabinis, ut sibi testimonium falsitatis ferrent, pecunia corrupit, cum quibus, sicut condictum fuerat, mox intempesta nocte, defuncti sepulchrum adiit, terraque ejecta, in fossam descendit, & sacculum pecuniae,

unia, quam viro pro vinea obrulerat, in manu po-
 nens mortui, ait: Testes estis vos domini, quòd tantā
 pecuniam homini isti pro vinea sua tali dederim, quā
 ipse quidem, vt vos videtis, manu sua recipit, nec ali-
 quid contradicit. Dicentibus illis, Testes sumus, mox
 recepit pecuniam, & rejecit terram. Manè, testibus
 eisdem adhibitis, vineam sibi vendicauit. Quod cūm
 relicta defuncti didicisset, stupens accurrit, & contra-
 dixit, asserens neque maritum neque se vineam illam
 Præposito vendidisse, neque vnquam pecuniæ aliquid
 pro ea recepisse. Cui ille respondit: Ego tanto vineam
 comparavi, pecuniam sub testimonio horum Scabi-
 norum in manus viri tui posui, nec contradixit. Quæ
 se nil videns proficere, ad Regem cucurrit, de violen-
 tia Præpositi illi conquerens. Illo sub prædictorum
 testimoniis contradicente, Rex, quia audientia vacare
 non potuit, quibusdam causam commisit: qui testi-
 monio Scabinorum decepti, in partem Præpositi de-
 clinantes, pro eo contra viduam dedere sententiam.
 Tunc illa amplius turbata, cūm Regi clamosis fletibus
 nimis esset importuna, Rex testes vocari iussit, &
 quia vir prudens fuit, prudenter illos examinavit, ac-
 cito prius vno, & solus loquens cum solo, ait: Nosti
 Dominicam orationem? Respondente illo: Noui Do-
 mine, subjunxit Rex: Dic ergo illam me audiente.
 Quod cūm fecisset, nihil aliud ei loquens, præce-
 pit vt in vicinam cameram secederet; & aduocans
 alterum, seueriùs eum allocutus est, dicens: Socius
 tuus de vinea illa tam meram mihi retulit verita-
 tem, sicut est sanctum Pater noster, quo nihil est
 verius. Quòd si ab eo discordaueris, punieris. Æ-
 stimans ille, quia Regi omnia dixisset, timens ac tre-
 mens ad pedes eius corruit, dicens: Miseremini no-
 stri domine, quia sic & sic fecimus, à Præposito no-
 stro inducti. Iratus Rex valde, vineam viduæ resti-
 tuit, & Præpositum viuum sepeliri præcepit. A P O L-
 L O N I V S: Iustè actum est, vt is sine misericordia
 infoderetur viuus, a quo inhumanè mortuus fuerat
 effossus. C A S A R. Pœna peccati a Deo est sapissime,
 vt

vt secundum modum culpæ, formetur modus vindictæ. De quo tibi etiam pauca subiungam exempla.

CAPVT XXIV.

Quomodo quis peccat, eodem quoque non raro punitur.

CAnonicus quidam sancti Andreae in Colonia, sicut mihi retulit magister Reinerus eius canonicus, ad colligendam cuiusdam ecclesie decimam singulis annis mittere consuevit seruum suum, qui ante quoddam patibulum transiens, & hominem recenter in eo appensum adhuc palpitare cernens, misericordia motus, laqueum gladio incidit, atque allata aqua refocillauit. Qui resumptis viribus, mala pro bonis retribuens, ad proximam villam liberatorem suum secutus, in equi eius frenum manu misit, & quia eundem sibi vi abstulisset, vociferatus est. Mox homines circumquaque accurrentes, & de rapina frementes, sine audientia iuuenem ad idem patibulum, de quo fur fuerat depositus, duxerunt. Nondum erant homines alterius villae plenè reuersi, quia ad suspendium iam dicti furis confluerat; & ecce concursum ad patibulum, quod commune erat utriusque villae, videntes nuntii Dei reuersi sunt, causam interrogantes, data est homini copia loquendi: Ego, inquit, hominem istum de patibulo liberaui, & ecce tam iniquum beneficium rependit mihi. Quem illi considerantes & cognoscentes, secundò eum plenè suspenderunt, & liberatus est sanguis innoxius.

CAPVT XXV.

Non est diu, quòd peregrinis quibusdam de Alemania ad limina sancti Iacobi tendentibus, & falsus eis frater nocte quadam se sociavit: manè exeuntibus de hospitio usque ad portam ciuitatis illos secutus, vni illorum manus iniecit, clamans sibi equum eundem ab eo ablatum: & compulsi sunt redire in hospitium à Iudice. Testificantibus peregrinis omnibus, quòd is, quem ille impetebat, esset vir simplex & bonus. Iudex prudenter agens, fure absente omnium equorum sellas & frena deponi, sicq; eos in stabulum duci precepit. Quo facto, dixit ad furem, iatra & educ equum tuum. Intrauit ille, & adduxit equum

quam foras, sed non tamen illum quem in porta sibi dixerat fuisse sublatum: non enim plenè tunc eum considerauerat. Tunc omnibus ridentibus, & cuius equus esset extractus iudici exponentibus, dolosus ille patibulo appensus est. Vides nunc qualiter Deus in simplicitate ambulantes protegat, & malè astutos puniat? **A P O L L O N I V S**: Recordor te superius dixisse, pœnam peccati esse a Deo. **CÆSARIVS**: Quòd a Deo sit omnis pœna peccati, testis est Amos Propheta, dicens: Si erit malum in ciuitate quod Dominus non fecerit? Item Dominus per Isaiam; Ego Dominus formans lucem, & creans tenebras; faciens pacè, & creans malum. Malum dicit pœnam & tribulationem, quæ patientibus videntur mala, licèt in se sint bona, utpote Dei creatura. Quòd autem a Deo sit peccati pœna, tibi exemplificabo.

CAPVT XXVI.

Bertolphus Palatinus de Witillimbach iudex erat seuerissimus, ita ut furibus, etiam pro damno nius oboli, vitam auferret. Et sicut à quodam Abbate audiui, quoties exiuit, laqueos cingulo suo appendit, ne teorù pœna caperet dilationem. Die quadam mane surgès, & laqueum cingulo suo solito subnectens, huiusmodi vocem in aère audiuit: Bertolphe, quicumq; tibi egresso de castro tuo primus occurrerit, hoc laqueo eum suspendas: qui vocem pro omine accipiens, mox ut egressus est, occurrit ei quidam Sculterus suus primò: quo viso, cum satis doleret, eo quòd hominem diligeret, dicebat illi: Doleo de occurso tuo. Cui ille respondit: Quare? Cui ille, Quia suspenderis. Et ille: Quare suspèdar? Respondente illi Palatino, Nescio, sed præpara te ad cõfessionè, & ordina de rebus tuis, quia voci diuinę resistere nõ debeo. Ille vidès aliter esse nõ posse, ait: Iustus est Dominus, ego plures in domù meã declinãtes insequēs occidi, multis sua rapui, nec tibi domino meo vnquã fidelis extiti, neq; pauperibus pepercì. Et mirati sunt omnes audientes eius confessionè, & cognouerunt in eius mortè peccati pœnã esse à Deo. Et quia idè Palatinus sine misericordia iudicauit,

*Amos 3.**Isaias 45**Pœnam
peccati
esse à
Deo.*

uit, cum in ultionem Philippi Regis, quæ occiderat, ab Henrico Marschalco eius interficeretur, misericordiam quæsiuit, nec inuenit. Nō equum iudicium, nec a Deo præceptum, ut minor & maior culpa simili pœna plectantur. APOLLONIVS: Iam satis ex his didici, quòd Deus peccatum puniat secundum modum & qualitatem culpæ. CÆSARIUS: Hoc plenius scies in sequentibus capitulis, in quibus nostris temporibus euentissimè punire voluit vitium duplicitatis.

CAPVT XXVII.

*Duplici-
tatis pu-
nit & exē-
pla.*

Tempore schismatis, quod inter Philippum & Ottonem reges Romanorum, cum Coloniaes, tum propter obedientiam sedis Apostolicæ, tum propter iusiurandum eidem Ottoni factum, fideliter assisterent, & multis damnis atque periculis subiacerent, quidam ex eis a fautoribus Philippi, ut dicebatur, corrupti sunt occultè: inter quos potior videbatur Theodericus de Erinportze. Per cuius astutiam tantum laboratum est, ut deserto Ottonè, Philippus in ciuitatem reciperetur. Ore quidem fuerat cum illo, sed corde cum isto. Die quadam, cum Philippus patronos ciuitatis, qui circumferebantur, sequeretur, ducebat idem Theodericus eum ad matronas, respiciens & dicens: Ecce dominæ iste est Rex meus, quem semper optaui. Mira dispensatio Dei, anno reuoluto, die eadem per eandem plateam mortuus efferebatur. Et cum in monasterio sanctimonialium, quod Piscina dicitur, esset sepeliendus, literis Priorum, quos nimis turbauerat, est prohibitus.

CAPVT XXVIII.

An te hos paucos annos, cum Petrus Cardinalis de Saxonia esset Coloniae, Henricus cognomento Ratio, ecclesiæ sanctæ Mariæ ad gradus Canonicus, & causarum aduocatus peritissimus, & ad hoc eundem Cardinalem induxerat, ut eiusdem ecclesiæ canonicis præciperet, quatenus cuiusdā ciuis filium, nullo stipendio vacante, in fratrem & cōcanonicum eligerent. Quod cum illis visum fuisset absurdum nimis, nec acquiescerent, suspensi sunt a diuinis.

Iudi-

Iudicantes verò eandem suspensionem friuolam, vnam nimirum Præpositum elegerunt: Henricus autem, vt turbatos amplius turbaret, solus alium Præpositum elegit, cum quo & pro quo fratrum pacem litibus & damnis non modicum turbauit. Iusto Dei iudicio, eodem anno primus omnium defunctus est, & apertò ore sepultus, obtinuitque præbendam illius adolescens consilio eius intrusus. Audiui veraciter, nulla arte os eius potuisse claudi, vt omnibus patefceret, quanta culpa esset, in causis vendere linguam. APOLLONIVS: Rogo vt vitio duplicitatis postposito, ad simplicitatē sermo redeat, quæ in causis, vt prædictum est, etiam linguas disertas enervat. CÆSARIVS: Hoc plenius sequentis capituli declarabit oratio.

CAPVT XXIX.

Dominus Innocentius Papa vir literatissimus, & sermonis disertus, sicut mihi retulit Cæsarius monachus noster, Abbas quandoque Prumiensis, qui præsens tunc erat, ita in cuiusdam sacerdotis simplici sermone punctus est, vt ecclesiam, quã propter illiteraturam perdere meritò debuerat, per eam obtineret. Cui cum quidam clericus ecclesiam suam nescio quo pacto abstulisset, & ille appellatus ab eo coram iam dicto Innocentio comparuisset, verbisque compositis & sententiis ponderosis pro se allegasset, simplex ille sacerdos sermonem eius interrumpens ait: Sancte pater, ipse non dicit verum, magnam enim mihi fecit iniuriam. Considerans illum Dominus Papa simplicem hominem, respondit: Enarra mihi causam tuam. Et ille: Ego nescio latinè loqui: Loquere, inquit, vt nosti, bene te intelligam. Tunc ille satis timidè satisque corruptè his verbis vsus est: Sancte pater, iste clericus multas habet ecclesias, & ego tantum habui vnã, & eandem mihi rapuit, modò habet vnã cum aliis: hoc tibi conqueror. Cui Papa compassus, ait eius aduersario: Quid ad hæc loqueris frater? Tua auaritia nõ sinebat te pluribus esse contentum ecclesiis, quin isti pauperi etiã suam auferres. Tã simplicis naturæ est, vt si causam habuisset iniustã,

*Simpli-
citas vna
cit elo-
quentiã.*

nun-

nunquam venisset ad curiam Romanam: iustitia eius
 daciā illi contulit. Præcipio tibi, ne eum in ecclesia
 sua de cætero inquietes, & ego de ecclesijs tuis dispē-
 fabo. Quo audito timēs cessit, quia simplicitas pro-
 eius aduersario pugnauit. APOLLONIVS: Cū simpli-
 cium verba & opera seculi principes tantum venerē-
 tur, puto quōd in illorum oratione Deus plurimum
 iocunderetur. CÆSARIVS: Hoc tibi simplex Paulus o-
 stendit, sed ego recentioribus tibi pandam exemplis.

Lib. 1. vi

2a SS. Pa

1787, ca.

32.

Simplici-

tatis ex-

empla.

** aliās*

Hemmē-

vado.

CAPVT XXX.

IN* Claustro Conuersus quidam simplex satis
 grauitè tentabatur, qui stans in oratione his
 verbis vsus est: Verè Domine, si non liberaueris
 me de hac tentatione, ego matri tuæ conquerar. Pius
 Dominus, magister simplicitatis & amator humilita-
 tis, ac si timeret apud matrem accusari, Conuē-
 querimoniam præuenit, tentationem eius mox mi-
 tigans. Alius quidam Conuersus post tergum eius
 stans, cū hanc orationem audisset, subrisit, alijsque
 ad ædificationem recitauit. APOLLONIVS: Quem nō
 ædificet tanta Christi humilitas? CÆSARIVS: Dicam
 tibi alias simpliciū orationes, in quibus adhuc am-
 pliùs iocunderis.

CAPVT XXXI.

MAgister Ioannes, nūc Abbas sancti Trudo-
 nis, cum tempore quodam in Saxonia in-
 clusam sibi familiarem visitaret, & illa fle-
 ret, ait: Quid habes mulier? quare lacrymaris? Respō-
 dente illa: Ego perdidit Dominum meum, deuotionis
 feruorem notans. Abbas sciens illam feminā esse san-
 ctam, ioculariter subiunxit: Circue angulos cellulæ
 tuæ, & dic: Domine ubi es? responde mihi, forsitan
 in aliquo foramine muri reperies illum. Quæ verba
 simplicia simpliciter intelligens, post discessum illius,
 parietes cellulæ circumiens, & sicut edocta fuerat, di-
 lectum inuocans, quem quæsiuit, inuenit, & quod
 perdidit, recepit. Sape Deus gratiam suam substra-
 hit, vt auidius quærat, & inuenta custodiatur. Post
 annos aliquot cū idem Ioannes eam visitaret, & de
 statu

Matn eius inquireret, illa hilariter respondit: Optime, gratias vobis ago, quia sicut me docuistis, ita Dominū meum inueni. Qui cūm verbum non intelligeret: & illa, secundū quod prædictum est, ad memoriam ei cuncta reuocaret, subrisit, Christum glorificans, simplicibus se conformat.

CAPVT XXXII.

IN Kummede, monasterio sanctimonialium ordinis nostri, simplex quædam puella fuit, ligneam habens imaginem crucifixi; quam cūm frequenter adoraret, & deoscularetur, saccello impositā, sub stramentis lectuli sui abscondit. Oblita vbi illam posuisset, omnes angulos monasterij tristis circūiuit, quæsuit, sed non inuenit. Die quadam ante quoddam altare prostrata, cūm pro eiusdem imaginis restitutione Christum cum multis lachrymis interpellaret, desiderio puellulæ delectatus Dei filius respondit: Noli flere filia, quia in saccello sub stramentis lectuli tui iaceo. Putabam mihi relatū fuisse à Priore loci illius, quod in somno vocem percepisset, sicuti posuisse me recolo in homilijs moralibus de infantia Saluatoris. Mox puella surgens, stramenta sua reuoluit, & sicut audierat, sic inuenit. Ecce hīc est quod dictum est superius, quod quandoque Dominus suam subtrahat gratiam, vt auidius quærat, & quærendo amplius mereatur. **A**POLLONIVS: Cūm Deus simplicium oratione tantum delectetur, puto quod in conspectu eius valde pretiosa sit mors illorum. **C**ÆSARIVS: Veraciter pretiosa, quia virtus simplicitatis etiā martyrij palmam, & miraculorum gloriam meretur. Tria de hoc subnectam exempla.

CAPVT XXXIII.

IN Ferraria ciuitate Lōgobardiæ, ante annos paucos erat homo quidam Marcadellus nomine, miræ simplicitatis, & erga sanctorum loca maxime deuotionis: Qui cūm ob nimiam simplicitatem a multis pro fatuo haberetur, & in oculis Dei esset prudentissimus, quicquid de suis laboribus vltra necessitates naturæ reseruare poterat, illud in visitando limina

Simplicitas Martyri gloriadonatur.

A a

beati

beati Iacobi in Compostella, aut beatorum Aposto-
 lorum Petri & Pauli fideliter expendebat. Tempore
 quo potuit, hominum pecora pavit, & cum præ senec-
 tute ad hoc minus sufficeret, ostiatim mendicando
 eleemosynis fidelium victitabat. Non recedebat ab
 Ecclesia, dū diuina in ea agerentur, vnde ab omnibus
 amabatur. Qui cū frequentius versaretur in quadam
 villa dictæ diœcesis, & in ecclesia eiusdē villæ thuribu-
 lum argenteum negligentius pēdere conspexisset, ti-
 mens tam damnum ecclesiæ, quā suæ conscientie,
 ait sacerdoti: Non securè hic pēdet tale thuribulum.
 Dicente illo, quia multis annis sine periculo illic pe-
 pendisset. Respondit Marcadellus: Sæpe hoc vna die
 euenit, quod in mille annis non contingit. Quid plu-
 ra? Instinctu diaboli thuribulum subtrahitur, non ta-
 men Marcadello furtum imponitur. Quod cū sit
 Domino prohibente, & seruo suo occasionem marty-
 rij præparante, vendere non posset, nec auderet, sciet
 hominem esse simplicissimum, & ecclesiæ illius notis-
 simum, cum secretè adiit, & quia ipse idem rapuis-
 set vas, prius tamen recepto Sacramento ne se pro-
 deret, sibi confessus est. Cui ille respondit: Da mihi
 thuribulum, & ego illud nullo sciente bene resti-
 tuam, & si necesse fuerit, etiam animam meam po-
 nam pro te. His auditis, fur thuribulum ei tradidit,
 quod ille sceno inuolutum, sacculo suo immisit. Qui
 cū plus solito præfatam ecclesiam frequentaret, vt
 thuribulum cautè & sine nota in locum suum repo-
 nere posset, die quadam nimia tempestatum violentia
 à foribus ecclesiæ, quæ tunc clausa fuerat, depulsus,
 vicinæ domos solatium expetere cogebatur, sacculi
 sui oblitus: quem homo quidam pertrāsens leuauit,
 & cuius esset non ignorans, vxori suæ seruādum com-
 misit, vt Marcadello quærenti illum restitueret.
 Quæ laxi ponderositatem sentiens, marito respondit:
 Non potest tanti ponderis esse panis, puto quod ex
 nimia simplicitate illum impleuerit lapidibus. Aper-
 toque sacco, cū thuribulum in eo reperisset, & su-
 bito clamore vicinis inuentum prodidisset, accurrit
 populus,

populus, accurrit tandem & ipse Marcadellus. Requir-
 situs de sacco cuius esset, mentiri noluit, sed respon-
 dit: saccus meus est, sed quod in eo est, vestrum est. Ego
 thuribulum furatus non sum, non tamen furem pro-
 dam. Et recitauit eis per ordinem, qualiter ad se adue-
 nerit, & quid furi promiserit. Dicentibus eis: Lex est
 Longobardiæ, vt vel furem prodas, vel furis pœ-
 nam subeas, respondit: In manibus vestris sum,
 quod justum est facite de me. Illi sibi prospicere vo-
 lentes, hominem Ferrariam ducentes, potestati ob-
 tulerunt, casum exposuerunt, innocentia eius ac sim-
 plicitati testimonium bonum perhibentes. Quem
 cum iudex inducere non posset vt furem publicaret,
 capituli sententia super eum data, ante fores maioris
 Ecclesiæ, rāquam sacrilegij reus, decollatus est; cuius
 corpus a quibusdam in eodem loco sepultum est.
 Nocte sequenti, cum quædam religiosa matronæ ci-
 uitatis ad Ecclesiam propter matutinarum solemnias
 irent, venissentque ad tumulum eius, cantus ange-
 licos illic audierunt, cereos arduentes viderunt, insu-
 per & suauissimi odoris fragrantiam senserunt. Quod
 cum secunda & tertia nocte, plenius comperissent,
 quæcunque audierant, vel viderant, seu etiam sense-
 rant, Episcopo ciuitatis retulerunt. Qui cum esset vir
 religiosus, aliquibus secum assumptis, cū nocte quar-
 ta esse ita, vt mulieres dixerant, experimento didicif-
 set, super tumulum hominis Dei basilicam fabricari
 fecit, & fiunt ibi miracula vsque ad hodiernum diem,
 ad laudem nominis Christi.

CAPVT XXXIV.

Circa eadem tempora, ciuis quidam Læuaniē-
 sis cum vxore sua, rebus ordinatis, ad Vilariū
 domum ordinis nōstri, se transferre disposue-
 rat: erant autē ambo religiosi, & religiosorum susce-
 ptores deuoti. Habebāt secum puellam adultam co-
 gnatam suam, quæ loco ancillæ, tam ipsi quā ho-
 spitibus, sicut testes sunt Conuersi nōstri, satis sim-
 pliciter ac diligenter ministrabat, & nomen vir-
 ginis Margarera. Scientes homines quidam maligni,

pecuniam illos habere collectā, eadem nocte, qua de mane erant profecturi, circiter octo domum illorum serō ingressi, quasi cū eis hospitaturi, dictā puellā pro vino miserunt. Interim dominū & dominam, totāque familiam ibidem repertam, occidētes, & sublati omnibus, puellam cum vino reuersam secum educentes, domum quandam satis a ciuitate remotam simul ingressi sunt. Quæ cū tristes sederet, & hi qui in domo erant æstimaret quod vi rapta esset, duxerut illam ad fluuium. Cui cū quidā ex latronibus compateretur, & diceret vnus: sinite eam viuere, & ego ducam illam uxore, non consenserunt, timentes per eam prodi, addētes portioni vnus decē marcas, vt eā occideret. Ille agnam simplicem suscipiens, tanquam crudelis carnifex, prius defecto eius gutture, cultrum lateri mōbundā infixit, sicq; Deo hostiam viuente in flumen projecit. Hospita verō domus, quam intrauerant, latenter egressos secuta, quæ facta sunt vidit. Manē tam execrabili facinore cognito, turbata est ciuitas, quæ fiti sunt latrones, sed nō inuēti: cōsideratis occisorum corporibus, quæstio habita est de puella, cuius corpus cū piscatores post dies aliquot inuenissent, nec tamē prodere præsumpissent, timentes sibi crimen impingi, in littore sepelierunt. Circa cuius sepulchrum alij tepore nocturno luminaria vidētes, effossam tulerunt Louanium, capellulam super eam fabricantes; & sicut vsque hodie, meritis eius exigentibus, miracula, tam in loco occisionis illius, quā in loco translationis. Supradictus dominus eius, Amandus nomine, cum vxore, monacho cuidam Vilariēsi apparens, cū de statu eum interrogaret, respondit: Nondum plenā habemus gloriam. Nouissimē requisitus de virgine, subjūxit: Quicquid nobis impēsū est gratiæ, meritis habemus Margarete, nec audemus respicere ad gloriā, in qua illa est: Cernis nūc quātū operetur ad martyrium simplicitas & innocētia vitæ? Omnes quidem occisi sunt, sed non omnes miraculis clarescunt. Vnde patet q̄ non pœna faciat martyrem, sed causa. AROL. Quenam extitit causa martyrij in puella ista? CÆSAR.

*August.
epist. 61.*

Ut iam

Ut iam fatus sum, simplicitas & vita innocua. Diuersæ sunt species martyrij, innocentia videlicet, vt in Abel; iustitia, vt in prophetis & Ioane Baptista; amor legis, vt in Machabæis; confessio fidei, vt in Apostolis. Ob huiusmodi causas diuersas agnus, id est Christus, occisus dicitur ab origine mundi. APOLLON. Quidam etiã ex nimia simplicitate seipsos occidunt. CÆSARIVS: Tales a martyrij gloria prorsus immunes existunt, nisi per causam impelletem excusentur. Ecce exemplum.

CAPVT XXXV.

Sacerdos quidam, sicut mihi retulit quidam vir religiosus, cum die quadam multis presentibus sermonem haberet de peccatis, & de pœnis gehennæ, mulier quædam verba eius interrumpens, eo quod territa esset & compuncta, sic ait: O domine, quid fiet de concubinis sacerdotum? Ille sciens feminam valde simplicis esse naturæ, in ioco respondit: Nunquam poterunt saluari, nisi clibanum ardentem ingrediatur; erat & ipsa sacerdotis concubina. Quæ verbum sacerdotis, non in ioco, sed in multo suscipiens serio, dum die quadam clibanus coquendis panibus succenderetur, & ipsa adesset, casu omnibus egressis, ostium clausit, & vt flammæ euaderet æternas, seipsam in caminum ardentem præcipitans, flammis excepta spiritum exhalauit. In ipsa hora hi, qui circa domum fuerant, contemplanti sunt columbam candidissimam de ore fornacis exire, & cum multa claritate cœli secreta penetrare. Stupefacti autem de visione, effractis foribus ingressi sunt, & feminam semi-ustam atque extinctam extrahentes, ad verbum prædicti sacerdotis, tanquam proprii corporis interfectricem, in campo sepelierunt. Ut autem Deus ostenderet, mortem tam simpliciter illatam non fuisse ex malitia, sed ex obedientia, noctibus candelis ardentibus, videntibus multis, tumultum eius illustrauit. APOLLONIVS: Non me scandalizat hoc factum, quia legitur in Vitæ patrum, quendam Abbatem cuidam volenti conuerti, vt fornacem intraret, præcepisse; Obediuit ille, & reputatum est ei ad iustitiam. Hoc etiam scire delectat, quid columba de for-

Genes. 4.
Mat. 14
2. Mac. 7
Apoc. 13.

*Simplex
sibi ipsi
mortem
adferes.*

Greg. l. 2 nace significet. CAESARIVS: Animam simplici se-
dial. c. 34 minæ: nam in specie eiusdem auiculæ S. Benedictus,
 sicut in eius vita legitur, animâ sororis suæ Scholasti-
 cæ vidit cælos penetrare.

CAPVT XXXVI.

Columba hæc, ad mentem mihi reuocat mona-
 chum quendam simplicem Lodovicum nomi-
 ne, qui ante hoc biennium apud nos defunctus
 est. Hic cum tempore meridiano agonizaret, & con-
 uentus dormiret, monachus quidam in somnis inter-
 rim vidit columbam candidam in tecto cellulæ, in qua
 moriens jacebat residentem, cui cattus niger insidia-
 batur; & cum esset ei nimis importunus columba ab
 eo apprehendi timens, ad ecclesiam volitando, fugiens
 super crucem ascendit, ibi residens securo. Eadem ho-
 ra visum alteri cuidam monacho fuit, quod fratres
 circulariter hinc inde stantibus, leo circumiēs stator-
 nem eandem irrumperere nifus sit & intrare, sed à singulis
 prohibebatur, & calcibus eorum impulsus fugabatur.
 Interim percussa tabella, conuentus accurrit, morien-
 tem circumsternit, dictaque letania, sacerdos defunctus,
 lotus, & vestitus, cum solenni cantu deponitur in
 oratorium, & spero quod cattus leonisque euaserit in-
 fidas. Diabolus catto & leoni, qui satis in forma &
 in natura concordant, simplicium animabus morien-
 tibus maxime insidiando, propter rapacitatē assimi-
 latur. Quam fortiter impellatur, & repellatur oratio-
 nibus iustorum, in hora illa terribili, satis audies in
 distinctione vndecima de morientibus. Idem Lodo-
 wicus, licet natura simplex fuerit, satis tamen carna-
 liter ante conuersionem vixerat, vsque ad ætatem de-
 crepitam. Quantum verò virtus simplicitatis Deo, qui
 naturæ simplicis est, placeat, cuiusdam sanctimonialis
 mors pretiosa declarabit.

CAPVT XXXVII.

IN diocesi Treuerensi, monasterium quoddam sancti-
 monialium situm est Lutere vocabulo, in hoc ex
 quadam antiqua consuetudine, nulla recipitur
 puella, nisi septennis sit, vel infra; ad conseruationem
 simpli-

simplicitatis, quæ totum corpus lucidum facit, huiusmodi constitutio siue consuetudo inoleuit. Erat in eodem cœnobio recentiori tempore virgo quædam adulta, sed in rebus mundanis tam infantula, vt vix discernere posset inter pecus & hominem secularem, eo quòd huiusmodi formarum ante conuersionem nullam habuisset notitiam. Die quadam murum pomarij capra ascendit, quam illa videns, & quid esset prorsus ignorans, ait cuidã sorori iuxta astanti: Quid est hoc? Illa cognoscens eius simplicitatē, mirati ioculariter respōdit: Mulier est secularis, & adjecit: Quādo seculares mulieres senescunt, cornua & barbas emittunt. Illa sic esse putans, aliquid se didicisse gratulabatur. Cumque per huiusmodi simplicitatis exēpla sapius sororum maturitatem temperasset, grauissimam incurrit ægritudinem. Quæ cum sic jaceret, vt vix loqui posset, visitante se infirmaria, primò verbo, deinde signo, vt ocyùs recederet indicauit. Illa neutrum intelligente, dum stupida staret, ægrota panniculum capitis sui complicans, contra pectus stantis leniter iecit, quæ mox ac si lapide percussa esset, in terrā corruit. In qua dum sine sensu aliquamdiu iacuisset, erecta per fenestrā lecto infirmarij cōtiguā prospexit, & ecce in cœmiterio multitudo stabat dextrariorum, sellas deauratas frenaq; aurea habērium; cūq; in ipsa hora virgo agonizaret, sororibus proprijs accedentibus, clara voce clamare cœpit: Date locū, date locum; sinite dominos istos accedere: viderat enim cellulam repletam personis miri decoris atq; splēdoris, quorū vestimenta deaurata videbantur. Sicq; obdormiuit in Domino. APOLLON. Puto cœlestē fuisse exercitum, qui animam illius simplicis femine in cœlestē deducebat thalamum. CÆSARIVS: Bene sentis, vnum tamen notare debes, videlicet quòd infirmaria equos vidit in cœmiterio, moriens verò ascensores in domo. Testis huius visionis est Henricus Prior Prædicatorum in Colonia, qui se eam à prædicto loci Præposito audisse commemorat.

FINIS LIBRI SEXTI.

A 2 4

CÆSA-